



T. PANDUR JUDIT

Lassú boszorkány

történetek a múltból

T. PANDUR JUDIT

LASSÚ BOSZORKÁNY

történetek a múltból

Tartalomjegyzék

<u>Teli torokból</u>	4
<u>Gólya viszi a fiát</u>	10
<u>Az ünnep</u>	22
<u>A tehénszekér</u>	33
<u>Egy csinos srác régimódi esernyővel</u>	45
<u>Undorító féreg</u>	53
<u>Ősz</u>	71
<u>Lassú boszorkány</u>	78

Teli torokból

A neandervölgyi asszony halotti mozdulatlanságban feküdt a patakparti sárban. Kimerült, végsőkéig elcsigázott testének iszonyú nagy szüksége volt az alvásra. Az utolsó termékenységi ünnepen fogant, nemrég született gyermekét saját testével óvta a sár hidegétől.

A kölyök mégis reszketett, s halk, vinnyogó sírásába a hiéna ugatásához hasonló hangok keveredtek.

Az álom mélységeiből lassan ocsúdott az asszony. Egyszerre érezni kezdte a hideget, Szél Asszony hullámokban végigsöprő leheletét a tájon, a fájdalmasan lüktető lábát, s kicsinye vergődését.

Mellére igazította a gyereket, aki elcsendesedve, mohón szopni kezdett, de pár perc múlva fuldokolva felköhögött. Az asszony megvárta a roham végét, aztán újra etetni kezdte a kicsit. Óvatosan kinyújtotta a lábait, majd lassan mozgatni kezdte. Minden ina, izma sajgott, az eszeveszett rohanás a tájat felemészítő tűz elől, kegyetlenül megviselte.

Lassan ülő helyzetbe tornázta magát.

A gyerek újra köhögni kezdett, a vállára tette, hogy jobban kapjon levegőt. Körülnézett. A patakparton szanaszét heverték a törzse tagjai, belevackolódva a sárba, kimerülten aludtak mind.

Egyszer jött fel azóta Holdasszony arca az égre, mióta Természetanya fényes szemének felkelte után meghallották az állatok eszeveszett csörtetését az erdőben.

Amikor a barlangjukat övező tisztáson őzek csapata dübörgött keresztül, a barlangi medvével és a farkas falkával egyetértésben, már tudták, hogy nagy baj van. Az eget elsötétítő rajokban repültek a madarak a fejük fölött, és már hallották is messziről az erdő fáinak ropogását, ahonnan a tüzet pont feléjük sodorta a pernyét hordó, füstszagú szél.

Nem volt idejük összeszedni semmit, csak az életükért rohantak, arra, amerre az erdő állatai menekültek.

Amikor már jobbról is, balról is csaknem bekerítette őket a tűz, az utolsó jártányi erejükkel érték el a patak partját. Valamennyien elfeküdtek a mederben, csak az arcuk állt ki a vízből, és iszonyodó szemekkel nézték, amint a szél hajtotta lángok átrepülnek fölöttük a túlsó partra. Egész nap a patak parton két oldalt tomboló tűzözön közepén feküdtek a vízben. Már lement Természetanya fényes szeme az égről, mire a tűzből csak a parton izzó parázs maradt.

Vizet locsoltak a part szélére, és végre kimerészkedtek a patakból. Egész belsejükben remegve fúrták bele magukat a lucskos, meleg pernyébe, és halálos fáradtsággal, vacogó fogakkal zuhantak álomba.

A felébredő Természetanya fényes szemének első sugara megfestette a fejük felett az eget, a gyermek végre jóllakottan elszunnyadt, de sipító lélegzete aggodalommal töltötte el az anyát. A tőle karnyújtásnyira alvó másik asszony hasára fektette a kicsit, és feltápászkodott. Körben mindenütt csak a fekete, halott tájat látta, a fatörzsek kisebb-nagyobb csonkjai elszenesedve meredeztek az ég felé. Végig nézett a patak parton, de ott is minden porig égett. A patakmederből kikotort egy marék kövér agyagot, és

elrágta. Ivott rá egy kis vizet, így csapta be az ételéért követelőző gyomrát. Lassan elindult arra, amerről a patak vize csörgedezett, azt remélve, hogy valahol arrébb a tűzvész legalább félig-meddig megkímélt egy fűzfát, aminek a kérge segítené a patak vizében meghűlt kicsinyén. Talán megmaradna. Nem törődött sajgó lábaival, a hideggel, a hamu alatt megbúvó parázssal, ami fájdalmasan égette a talpát. Hamarosán egy kőomlás zárta el az útját a patak partján, így fel kellett másznia a partszegélyre. Lassan haladt, de kitartóan ment előre egészen az árok szélén, lefelé kémelve a vízpartra, hátha megtalálja, amiért elindult.

Egy a parázs alatt áttüzesedett, és a reggeli hidegben lehűlt nagy kő, porrá omlott az asszony lába alatt, aki lezuhant a mélyen alatta kanyargó patak medrébe. A levegőben kalimpálva, a szemét összeszorítva várta a patakmederben fekvő nagy görgeteg kövekkel való találkozást. Amíg hatalmas puffanással földet nem ért, gondolatban elbúcsúzott a gyermekeitől, a törzstől, és a Természetanyához könyörgött gyors halálért.

A becsapódás csontropogtatóan, lélegzet elállítóan fájdalmas volt, de érezte, hogy nem a kövekre esett.

Amikor újra lélegzethez jutott, még csukott szemmel körültapogatózott, és valami kemény, prémes bőrt érzett az ujjai alatt. Óvatosan kinyitotta a szemét, és egy hatalmas szarvasbikát látott maga alatt. Az állat, a tűzvész elől futtában, félig megperzselődve, és talán vakon, lezuhant a patakmederbe és elpusztult. A neandervölgyi asszony erre az állatra esett rá.

Összeszedte magát, lekászálódott a szarvasról, és örömeiben halk, gurgulázó hangokat hallatott.

A nyakában hordott, madárbélen függő furulya után nyúlt, hogy jelt adjon vele a törzsnek. Azonban a keze csak a semmit markolta. Valahol elveszett a furulya, vagy most a zuhanásban, vagy a tegnapi tűzvész előli rohanásban, esetleg amikor a patakban feküdt. Az is lehet, hogy valami pici zsarátnok égette át a furulyát tartó madárbelet a parton, amikor belefúrta magát a pernyés sárba.

Rémülten nézte az őt körbevevő meredek partoldalt, amin képtelen volt egyedül feljutni. A patak vize itt mély volt, gyors folyású, nem lehetett kilábalni benne ebből az elzárt szakadékból, ami csak a víz felé volt nyitott.

Körülnézett a vízparton, hátha megtalálja a kövek között a madárcsontból készült törékeny furulyát, de nem látta sehol.

Morogva, hüppögve sírni kezdett. Siratta a furulyát, amit még tizenhét hosszú világossággal ezelőtt kapott a furulyaünnepségen.

Amikor a Természetanya fényes szeme az égen a legjobban világít, és a legtöbb az élelem, a legjobb a vadászzsákmány, akkor tartották meg mindig a furulyaünnepséget.

Újra és újra eljátszották az első furulya elkészítését. A férfiaknak ehhez el kellett ejteniük egy barlangi medvét, mert az ősi emlékezet szerint annak a lábszárcsontjából készült el az első furulya. Réges-régen a végtelen ősök idejében, elejtett medvéből készült lakoma után az eldobált csontokkal játszott

egy kisfiú, a medve lábszárcsontját egy nagy kőhöz ütögette, utánózva a felnőtt férfiak vadászatra hívó dobolását. Így letörött a csont mindkét vége, és kilyukadt a közepe. A fiú előbb átnézett az üreges csonton, majd a Természetanya bölcsességében megfújatta vele a csontot, ami erős, sipító hangot adott. A lakoma után békésen szundikálók a hangra mind felébredtek, a fiú köré gyűlve sorban mind megfújták a lábszárcsontot. Így készült el az első furulya, amit aztán követett a többi, már több lyukkal, több hangon megszólalva.

Medvecsontból, vagy mamutagyardból készült furulya csak a férfiak erős nyakában lógott, mert ők tudták elejteni ezeket a vadakat. Az asszonyok nyakában csak madárcsontból készült furulya volt.

Amint az ünnepségen megkapták az első furulyájukat, megtanulták kicsalogatni belőle azokat a hangokat, amiket már jól ismertek. A veszélyt, a zsákmányt jelző hangokat, a hívogatásra szolgáló jeleket, az udvarlást kísérő dallamokat, amivel kiválasztották a termékenységi ünnepen a férfiakat. Ezen kívül szinte minden tevékenységükre volt valamilyen hangsor, és őket magukat is egy dallam jelölte. Ha olyan messze voltak egymástól, hogy nem láthatták egymást, a furulya hangja elmondta, hogy ők kicsodák, hol vannak, mit csinálnak éppen, kérnek-e a többiektől segítséget.

Most pedig elveszett a nyakában lógó furulya.

Itt van egy csomó hús, elég lenne az egész törzsnek. Kitartana addig, amíg elmennek a patakot követve messzire, ahol már nem pusztított a tűzvész, és új otthont találnak. Ő pedig, nem tud nekik jelezni, nem

tudja őket ide hívni. Már biztosan mindenki felébredt, és éhesek. Hamarosan felkerekednek, elindulnak, és ő itt marad ebben a csapdában ezzel a hatalmas döglött szarvasbikával.

Kétségbeesetten nézte a rohanó vizet, a magas partfalat, és fájdalmas hangon, rémülten nyüszíteni kezdett.

Hallgatta saját nyüszítő hangját, és próbált egyre hangosabban nyüszíteni, hátha valaki erre kószál a törzsből, és meghallja. A torka egy idő után elfáradt, így halkabban nyüszített, majd újra erősebben. Váltogatta a halk és hangos vinnyogást. Érezte, hogyan rezeg a torka közben, úgy, mint a furulya hangja. Próbálta a nyüszítést, ami kijött a torkán, a furulya hangjához hasonlatossá tenni. Olyanná, amikor hívja a többieket.

Sokáig nem sikerült a próbálkozása, néhányszor abba kellett hagynia, mert a fájdalom a torkába mart.

Az egyedülléttől való félelem azonban újabb és újabb kísérletekre sarkalta, addig-addig amíg tele torokból kiabálta, a furulya hangját utánozva, a hívójelet.

Kisvártatva a mély patakmeder szélén felbukkant a törzs jó néhány tagjának az arca, akik ámuló szemmel nézték az őket megmentő zsákmányt, és a furulya nélkül, a torkával szóló asszonyt.

A történet az őskorban játszódik, ezelőtt 250.000 évvel

Gólya viszi a fiát

A nyitott ajtón behallatszott az udvarról a gyerekek kiabálása:

- Megjöttek a gólyák! Itt vannak a gólyák! – olvadt egybe a sok kis vékonyka gyerekhang hangos kiáltássá.

Bori letette a kanalat, amivel a kislányát etette, és rámosolygott a gyerekekre:

- Gyere kis bogaram! Megnézzük a gólyát. Aztán majd még megeszed ezt a kis málét... Letette a gyereket a földre, megfogta a kis kezét, és lassan kísértáltak a hosszú cselédház apró, sötét szobájából a napfényben fürdő udvarra.

- Nézd csak Terka! Ott, ott a kéményen a gólya. Az a nagy madár, a hosszú, piros csőrével. Ugye milyen szép? Nézd, hogy verdes a cakkos szárnyával, örül, hogy megérkezett, és a fészket épségben találta. Szerencse madár a gólya, szerencsét hoz ám, ha fészket rak valahol!

Bori fényes szemmel nézte a gólyát, közben a gömbölyödő hasára tette a kezét, és halk imádságot rebegett magában. „Istenem, add, hogy ez a gyermek fiú legyen!”

Pali a hites ura, annyira szeretné, ha fiút szülne neki. Dicsekszik, fűnek, fának, hogy a felesége fiúval viselős. Milyen csalódott volt két éve, amikor Terka megszületett. Alig akarta megnézni a kislányát. Azóta sem sokat törődött vele, pedig aranyos, formás pulya, jó kislány, nem síró.

Lehajolt, megcsókolta a kislány piros arcocskáját, és vidáman kérdezte:

- No, tetszik neked a gólya?

A madár mintha meghallotta volna, produkálni kezdte magát. Egyik lábát felhúzta a szárnya alá, fél lábra állt a fészekben, és kelepelni kezdett. Terka ámulatlan nézte, tavaly nyáron még túl kicsi volt, de most már minden érdekelte.

- Gólya! – rikkantott vidáman a kislány, és összecsapta a kis kezét. Csillogó szemmel nézte a nagy madarat, ott fenn a magasban, a közös konyha kéményén.

Bori lenyúlt a kicsiért, a karjába kapta, és a fülébe súgta:

- Valamit hoz ám nekünk nemsokára a gólya! – azzal bevitte a kislányt a cselédház apró szobájába, a maradék kukoricamálával megetette, és közben mesélt neki:

- A gólyák nagyon ügyesek, ők hozzák a szüléknek a kisbabákat. Bizony! Téged is a gólya hozott. Idesapával rendeltünk a gólyától egy kisgyermeket. Oszdt egyik reggel megkopogtatta az ablakot, és beadott téged. Örültünk ám néked nagyon jányom! Nagy öröm a háznál egy gyerekecske.

Terka eltátotta a száját, úgy figyelt, rizskása fogai között látszott a falat, még rágni is elfelejtett. Kisvártatva nyelt egy nagyot, és kíváncsian kérdezte:

- Mivel fogott meg engemet a gólya? A szárnyaival?

Bori elmosolyodott, tetszett neki, hogy a kislányát elbűvöli a gólyamese.

- A csőrével fogott tégedet, úgy adott be az ablakon. Akarod megnézni, hogy hol fogott meg?

A kislány csak egy nagyot bólintott. Bori felhúzta a gyerek ruhácskáját, és a köldökére mutatott:

- Nézzed csak! Itt fogott meg a gólya a csőrével.

Terka alaposan megvizsgálta a köldökét, majd szipogni kezdett:

- Fájt nekem? Fájt, ahol megcsípett a gólya?

Az édesanyja megölelte a kislányt, és megnyugtatóan suttogta a fülébe:

- Csak egy picit, és az is hamar elmúlt. Most meg van egy szép kisjánykánk - azzal belemosolygott a nagy barna szemekbe.

- Elárulok neked egy titkot: hamarosan hoz nekünk a gólya még egy kisbabát.

Terka kíváncsian nézett rá:

- Bekopog reggel az ablakon? Megnézhetem, amikor beadja a kisbabát?

Bori visszafojtotta a mosolyát.

- Még nem holnap reggel lesz az. Most jött meg a gólya messzi földről, ahol a téli szállása van, még fáradt. Majd később, ha kipihente magát, akkor hozza az új babát.

- Jó, majd akkor nézem meg – bólintott Terka nagy komolyan.

Lecsúszott a székről, és kiszaladt az udvarra, hogy elmesélje kis barátnőjének, a cselédház szomszéd szobájában lakó Margitkának, hogy milyen fontos

dolgot tudott meg a gólyáról. Ahogy kilépett az ajtón, felnézett a kéményre, de csalódottan látta, hogy a gólya nincsen a fészekben. „Talán máris elment azért a kisbabáért”- gondolta.

Másnap reggel, amikor megzörgettek az ajtót, Terka hamar felült az ágyában, hogy el ne szalassza a gólya látogatását, de nem a gólya állt az ajtóban, hanem Fáni néni, az édesanyja testvérnénje.

Bori örömmel borult a nővére nyakába, olyan ritkán látták egymást, amióta - dacolva a szülei akaratával - ő feleségül ment Palihoz, a béreslegényhez.

Nem mintha nagygazdák lettek volna a szüleik, ráadásul pár hold földjükre négy fiúgyerek is jutott, meg két leány. Az életvidám, örökké nevető, bögyös Borit még otthon tartották volna, hogy segítsen a gazdaságban, meg a ház körül. Ha majd idővel mégis hozzáadják valakihez – mikor a kisebbek már jobban felcseperednek - az meg ne egy koldus legyen, akinek még egy cserép földje sincsen.

Borinak azonban beszélhettek! Fülig szerelmes volt az ő Palijába, aztán amikor viselőss lett Terkával, akkor meg már muszáj is volt hozzámennie. A szülőket azonban nem lágyította meg az unoka sem, náluk is volt még elég kisgyerek. Kitagadták Borit a családból. Megüzenték, hogy ha már így ellenszegült az akaratuknak, be ne tegye a lábát hozzájuk, és nem látogatták meg ők sem, soha. Csak a nővére jött el hozzá hébe-hóba, a község szélén álló cselédsorra látogatóba, ha bejött valamiért a tanyájukról Szarvasra.

- Nagyon kurta lett elől a szoknyád, szépen

kigömbölyödtél, amióta utoljára találkoztunk – mérte végig a húgát Fáni. Bori arcát elfutotta a pirosság.

- Jó van mán. Jó van – motyogta zavartan – hát így vagyok... Otthon mi újság? Mesélj!

- Újság, hát az nem sok. Gyurka leesett az almafáról, amikor a madárfészket akarta megnézni, van-e benne tojás. Eltört a válla, két napig ordított kegyetlenül. Ki kellett híni a doktorurat, tett rá kötést neki, de így is ferde marad a válla örökre. Egy malac árába került a doktor, Ides sírt is nagyon, de nem tudom, hogy Gyurka miatt, vagy a malac miatt...- kuncogott Fáni. Óvatosan a földre tette a karján lévő nagy kosarat. Kibogozta a madzagot, amivel le volt kötve, benyúlt a kosarat takaró ruha alá, és kivett egy kiscsirkét. Odavitte Terkához, aki még mindig az ágyból nézte a ritkán látott nagynénjét, és a gyerek tenyerére tette a csirkét.

- Ugye milyen aranyos kis jószág? Nem szabad megszorítani, csak így az ujjad hegyével simogasd meg. Érzed, hogyan dobog a pici szíve? No jó, visszatesszük a testvéreihez – azzal gyengéden elvette a gyerektől a pelyhes kiscsibét.

- Bori, keríts egy dobozt! Hármat itt hagyok belőle nektek, majd drágábban adom kicsit a többit a piacon. Ellesznek a kályha mögött, amíg megnőnek. Ideséknek egy szót sem!

- Találkozom is én velük! Ugyan! – azzal egy fásládába áttettek három csibét.

- Köszönöm néném! – szorította meg a testvére vállát Bori. Fáni csak legyintett, aztán rámosolygott Terkára:

- Gyertek velem a piacra! Jól fogunk mulatni! Hamar készüljétek csak el!

Bori kikapta a lányát az ágyból, egy székre állva gyorsan felöltöztette, kemény copfba fonta a gyerek haját, aki közben egy kis darabka kenyeret rágcsált.

- Pali hol van? – kérdezte Fáni a testvérét.

- Elment kubikolni, amíg kezdődik a szántás, vetés - nem fél a munkától. Elszegődött idénre is a gróf úr birtokára, itt maradunk még egy évre...

Elkészítette a kislányt, indultak a község központjába lévő piacra.

Fáni végignézett a kiloccsantott szennyes vizektől saras udvaron, a hosszú hodályon, amiben a húga húzta meg magát a családjával, a közös konyhán, benne az örökké füstölő nyitott kéményes tűzhellyel. Minden apró szobában egy-egy nagycsalád lakott. Este, ha lefeküdtek, lépni sem lehetett a földön, szalmán, rongyok alatt fekvő sok gyerektől. A szegénység jellegzetes szaga keveredett a füst szaggal, az udvaron lévő szemétdomb és a rozoga budi szagával.

A gyerekek lassan szivárogtak elő az áporodott szobák mélyéről, első tekintetükkel a gólyát keresték. Terka is felnézett a kéményre, elmosolyodott, mert már két gólya igazgatta a fészket.

- Fáni néni, látod, nekünk gólyánk is van! Hoz nekünk kisbabát, azt mondta Idesanyám!

A nagynénje felkapta a csepp kislányt, és megsimogatta a fejét, de közben másfelé nézett, és igyekezett a szeméből kipislogni a beletoluló

könnyeket, hogy ne lássa meg a gyerek.

Terka egész nap remekül érezte magát, minden olyan érdekes volt. A sok ember, a sok állat a piacon. Ő is segített eladni a kiscsirkéket, vékony hangján kiabálta azt, amit Fáni nénje:

- Napos csibééét vegyenek!

Délre kiürült a kosár, akkor körbe jártak a piacon, és újra megtöltötték azzal, amit a nagynénjének be kellett szerezni otthonra.

A kislány kiszabadulva a cselédsor szűkös világából ámulattal nézte a piaci forgatagot, de délutánra már nagyon elfáradt, nyűgösködött, sírdogált.

- Segítetek hazavinni a gyereket, nem bírod egyedül a hosszú úton, a te állapotodban – mondta Fáni a húgának, azonban neki a teli kosarat is cipelnie kellett. Egy darabig felváltva vitték a gyereket, aztán Fáni ránevetett a nyűgös kislányra:

- Gyere! Játsszunk! Gólya viszi a fiát, azt játsszuk!

A nővérek összekulcsolták a kezüket, és ráültették Terkát, közben énekeltek a kislánynak:

- Gólya visz a fiát, mi meg a kis Terkát – közben néha kicsit meg is hintáztatták.

A kislánynak tetszett a dolog, még amikor hazaértek vele és lefektették, akkor is ezt dúdolgatta, amíg elaludt.

Terka nap, mint nap megnézte a gólyákat, és teli torokból kiabálta a nagyobb gyerekektől tanult mondókát: „Gólya, gólya vaslapát, hozzá! nekünk kisbabát!” Mindennap megkérdezte Borit, hogy mikor

kopogtat a gólya náluk.

- Nemsokára, már nemsokára – válaszolta mindig türelmesen az anyja.

Amikor elérkezett a szülés napja, Pali akkor sem volt otthon. Végeztek már a birtokon a szántással, vetéssel, és újra elszegődött kubikolni. Fiatal volt, erős, úgy érezte mindennel megbirkózik.

Bori a szomszédasszonyát, Kádasnét kérte meg, hogy menjen el a bábáért, mert eljött az ideje. Terka Margitkával játszott az udvaron, nem is vett észre semmit az egészből.

Mire megjött a bába, Bori már elkészítette a földön a szülőágyat. Használt, kidobni való rongyokat, rossz ruhadarabokat gyűjtögetett erre a célra, most ezeket rakta kupacba, és letakarta egy fehér lepedővel. Levette a ruháját, és egy rongyos ingbe, meg alsószoknyába bújt. Ebben a nagy szegénységben mindent kímélni kellett, az ágyat, a szalmazsákot, a használható ruhákat. Kikészítette az ágyra az újszülött számára a pólyaruhát, közben egyfolytában fel-alá járkált.

Az asszonyok a közös konyhán abbahagyták egy kis időre az állandó perlekedést - mert minden bajukért, nyomorúságukért egymás okolták - és vizet forraltak, téglát melegítettek. Saját szüleiükre gondoltak, és magukban mormogva imádkoztak az anyáért, és a gyermekért.

Amikor Kádasné megérkezett a bábával, felgyorsultak az események.

A bába megsúrolta a kezét egy lavór melegvízben,

megvizsgálta Borit, majd a földön megvetett szülőágyra térdeltette. A fájdalmas görcsök enyhítésére, ruhába csavart meleg téglákat adott Bori kezébe, amit az a hasára szorított. Előkerült a bábatáskából a szülőnő orvossága, ami nem volt más, mint jóféle erős pálinka, gyógynövényekkel ízesítve, aztán pedig anyarozsmag teát itatott az asszonnyal. Közben a hátát, és a keresztcsontját masszírozta. Ezeknek, vagy Bori fiatal, ruganyos testének köszönhetően egy óra sem telt bele, és a kicsi megszületett. Amint felsírt a baba Bori elfúló hangon azonnal azt kérdezte:

- Fiú?

A baba nagyot sóhajtott, majd egy kis hallgatás után válaszolt:

- Igen fiú, nagy, erős fiú...

Bori elterült a szülőágyon. A baba ellátta a gyereket: megfüröszttette, bepólyálta. Aztán Borit is megmosdatta, megtisztította, tiszta pendelyt adott rá, majd az ágyba segítette. A hasára tett egy langyos téglát, majd jó szorosan lekötötte, hogy visszanyerje a formáját, a szülést követően.

Aztán kicsit tétovázott, a gyerekhez lépett, valamit igazított rajta, majd odavitte Borihoz. Bori maga mellé tette az ágyba, és szeretettel nézte a kis kivörösödött arcot, amit megviselt a születés.

- Pici fiam, kicsi Palikám - gügyögte a gyereknek, majd elaludt.

Amikorra felébredt, a baba már mindent elrendezett. Elégette a rongyokat, felseperte a földes padlót,

eltűntette a szülésre utaló jeleket. Elvégezvén a dolgát, egy másik szülő nőhöz sietett, Borival csak Kádasné maradt.

Ahogy kinyitotta a szemét Terkát látta az ágya mellett állni, a babát nézte.

- Idesanyám! Itt volt a gólya, és nekem nem is szólt! – a hangja sírós volt, nagy szemében a csalódás könnyei gyülekeztek.

Bori Kádasnéval felváltva bizonygatta a kislánynak, akit eddig lefoglaltak a szomszédok, hogy épp most ment el a gólya, csak egy perce, de nagyon sietett, mert még sok helyen várnak kisbabát.

Terka kiszaladt az udvarra, de már besötétedett, nem láthatta a kéményen a gólyafészket.

Kádasné megitta Borit a bába által itt hagyott cickafarkfű teával, Terkának adott egy kis ebédre maradt főtt krumplit vacsorára, és lefektette. Bori boldogan ölelte magához az első fiát, és megszoftatta.

Reggel újra benézett a bába, megvizsgálta, ellátta Borit, tisztába tette a kicsit, majd visszaadta az anyjának.

- Miért van ez a gyerek így nyakig bebugyolálva? Olyan meleg van itt, meg fog így sülni! Bontsa ki, kérem szépen a babát, hagy nézzem meg!

- Majd holnap kibontom, most így kell maradnia! – válaszolta a magas, barna asszony, fakókék szeme keményen nézett Borira. Este majd újra eljövök.

Bori azonban valahogy rosszat kezdett sejteni. Nem értette a bábaasszony viselkedését, aki olyan kedves

és segítőkész volt a szülésnél.

Amikor Kádasné behozta a levest, amit nekik főzött, őt kérte meg Bori, hogy bontsa ki a babát a pólyából. Kádasné lesütötte a szemét, azt hadarta, hogy ő mostan nem ér rá, és már ott sem volt. Bori most már komolyan nyugtalankodni kezdett. „Talán nem is fiam született” – gondolta, és összerázkódott a félelemtől, amikor az urára gondolt, akinek már megüzente reggel, hogy fia született.

Olyan szorosan lekötötte őt a bába az ágyhoz, hogy szinte mozdulni sem tudott. Terkát hívta, de eltartott egy darabig, amíg a kislány előkerült. Bori sóhajtozott, fészkelődött, kicsit sírdogált is magában, de mire a kislánya megjelent, már félig-meddig beletörődött, hogy talán újra lánya született.

- Terka, kisjányom! Menj át szépen a Csikós nénihez, és mondd, hogy kéretem, jöjjön át hozzám.

A kislány elment, Bori meg úgy érezte, mintha parázssal lenne megvetve az ágya.

Terka visszajött, és azt mondta, hogy a Csikós néni azt üzeni nincsen itthon. Bori most már biztos volt benne, hogy a kisbabája lány, csak senki nem meri megmondani neki.

Este, amikor eljött a bába, hogy rendbe tegye őt is és a kisbabát is, Bori megkérte, hogy ne kösse le olyan szorosan, mert nem kap levegőt.

Kádasné beóvakodott a vacsorára készített máléval, de nagyon sietős volt a dolga, minden percben elmondta, hogy az ura csúnyán köhög, siet borogatni a melljét. Bori nyelt egyet, és nem mondta, hogy Kádas bácsi

azóta köhög a méregerős kapadohánytól, amióta csak ismeri.

Másnap reggel szépen, lassan körbehúzogatta magán a lepedőt - amivel le volt kötve az ágyhoz -, hogy felülre kerüljön a csomó, és kioldozta magát. Lassan leóvatoskodott az ágyról, és elkezdte kibontani a kisbabát a pólyából. Terka is felébredt, lemászott az ágyából, és odaállt mellé.

- Megnézzük a kisbabát, jó? – kérdezte tőle Bori. Kinyitotta a pólyát, és mindjárt a pelenkát is.

- Hiszen ez egy fiú!

A megkönnyebbült sóhajt egy sikoly váltotta fel, ahogyan a szemügyre vette a meztelen kisbabát. A gyerek mind a két keze szétvetve feküdt a pólyán, és mind a két kezén hiányzott az alkar. A csökevényes felkart követően, a könyök helyén csukló volt, majd hosszúkás kis kezek következtek. A baba felébredt, kinyitotta kis kerek fekete szemeit, egyik kis vékony lábát kinyújtotta, a másikat felhúzta a hasára, és fel-alá mozgatta a szárnyacskákra hasonlító, kis fura kezeit.

Terka megrángatta az édesanyja pendelyét, és kuncogva mondta:

- Gólya! – és a kisbabára mutatott.

Bori erőt vett a testét rázó reszketésen a kislánya kedvéért, és elfúló hangon mondta:

- Nahát, tényleg! Egy kis gólya fiókat kaptunk...

A történet 1917-ben játszódik

Az ünnep

Nagyon sötét volt. Nem égett a szobában a villany és az utcáról sem szűrődött be semmi fény az egész utcafrontot elfoglaló félkör alakú hatalmas ablakon.

Ketten álltak a kiságya mellett. Csak a suttogásuk alapján tudta, hogy a szülei azok.

- Cssss, csendben legyél, csendben, nagyon csendben!
- suttogta az anyja.

- Gyere, gyere gyorsan, le kell mennünk! – mormolta egészen halkán az apja.

Erős kezek emelték ki a kiságyból és állították le mezítláb a jéghideg földre. A kezét ügyetlenül dugdosták bele a télikabátja ujjába. A pizsamája volt csak rajta, amiben lefektették.

Hallotta, amint a földön körbe-körbe kezek tapogatnak a lába körül, a kiságy alatt. Aztán valami halk koppanással eldőlt.

- Siess már! – suttogta az apja.

A télikabátja után a cipőjét kezdte a meztelen lábára felhúzni az anyja. Nehezen mozgott, szuszogva térdepelt előtte.

Aztán előlről kezdődött a tapogatás a földön. Majd egy halk csosszanás, ahogy beleakadt a tapogatózó kéz a másik kiscipő fűzőjébe, és meghúzta a cipőcskét a földön.

Az anyja felsóhajtott. A vaksötétben a másik lábát is nagy nehezen belenyomta a magas szárú barna cipőbe.

A cipő nyelve begyűrődött a lába mellé és nagyon nyomta. Nem mert megszólalni. Nem értette mi ez az egész. Vasmarokkal fogta meg az apja a kezét és elindultak a sötétben. A megkötetlen cipőfűzőben botladozva csoszogott abba az irányba amerre húzták. A vaksötétben kifelé botorkáltak a lakásból, ki a sötét körfolyosóra.

Az egész ház talpon volt.

A hatalmas bécsi utcai ház minden lakója a körfolyosókon tolongott. Csak annyi fény volt, amennyi a késő őszi éjszakai égről szűrődött be a házgyomrába.

Mint a sötét árnyak mozogtak a nagykabátok, mind, mind egy irányba a lépcsőház felé. Ők is oda tartottak. Amikor a lépcsőkön lefelé kezdtek menni, nem bírta már tovább, megszólalt.

- Pisilni kell! – mondta sírva.

- A fenébe! Most mehetünk vissza! – hallotta az apja hangját.

Megfordultak és a lefelé igyekvő emberek sötét tömegeit ügyetlenül kerülgetve, a lépcsőkorláthoz lapulva, felküzdötték magukat azon a néhány lépcsőfokon, amit addig megtettek.

Visszabotorkáltak a lakásba, aminek az ajtaját be sem zárták, amikor kijöttek.

Az előszobában kinyílt egy ajtó, amely mögött ő még sohasem járt. Valaha WC lehetett itt, de valaki a WC csészét leszedte, a helyén csak egy lyuk volt a földben. Az anyja betolta őt a kis helyiségbe és kétségbeesetten mondta:

- Ez így nem fog menni, semmit sem látok!

Akkor az ajtó takarásában, az apja tenyerében meggyulladt egy szál gyufa. A sötétség után vakító fényt árasztott, ahogy lobogva égett a férfitenyér mélyén. Az anyja lerángatta róla a pizsamanadrágot és a földben lévő lyuk felé tolta.

- Siess, pisilj bele gyorsan! – biztatta őt. Abban a pillanatban végsőt lobbant a gyufaszál. Megmerevedett félelmében. Nem tudta hol van a lyuk a földben. Eddig még sohasem volt itt. A szobában bilibe végezte a dolgát, ha itt volt, amit aztán az anyja kivitt a szobából. Neki nem volt szabad vele menni.

A sötétben meggyulladt egy újabb gyufaszál. Az anyja a lyuk mellé állította.

- Guggolj le és pisilj a lyukba! – biztatta őt türelmetlenül.

Azonban ő rémülten nézte a lyukat, a gyufa fényében benne megcsillanó fekete vizet. Úgy érezte, már nem kell pisilnie.

- Már nem kell... - hüppögte rémülten. Az anyja felhúzta a pizsama nadrágját és sóhajtott, amikor a második szál gyufa is ellobbant.

Előlről kezdődött a botorkálás ki a lakásból, végig a folyosón, le a lépcsőn.

Most már sokkal kevesebben voltak a körfolyosókon és a lépcsőházban. Gyorsan megtették az egy emeletet, azonban amikor leértek nem mentek ki a kapun az utcára.

Tovább mentek a lépcsőn, le a pincébe. A pinceajtó

fölött egy gyér fényű kis izzó világított a lépcsők takarásában. A falra egy nyilat festett valaki és fölötte hatalmas betűket látott, amiket nem ismert, nem tudott még elolvasni.

Beléptek az ajtón. Egy keskeny rövid folyosóról egy nagy terem nyílt, teli emberekkel. Fából ácsolt padokon ültek a terem középső részén, a terem szélén pedig székeken, sámlikon. Halkan beszéltek egymással, de a halk mondatok koppanva, fortogva töltötték meg színültig a hatalmas helyiséget.

- Nincs már hely! – fordult vissza az óvóhely ajtajából az anyja.

- Maradjatok itt az előtérben! – rendelkezett az apja és sarkon fordult, kiment.

Az anyja a falhoz támaszkodott. Elengedte a kezét, álmosan hunyorgott.

- Mikor megyünk a nagymamához? – kérdezte, de az anyja nem válaszolt.

Jó sokáig álltak ott, a falnál. Emberek jöttek le, végigsiettek a folyosón, eltűntek a nagyterem gyomrában. Mások onnan jöttek ki és feszült arccal, óvatosan nekivágtak a sötét lépcsőháznak.

Az apja megpakolva érkezett. Lerakott mindent, ami nála volt és megtelt a kis folyosó.

A jövés – menés lelassult. Mindenkinek meg kellett kerülni a kupacot. Az apja néhány szál koszos deszkát rakott le a folyosó egyik fala mellé. A deszkákra egy bordó mintás rongyszőnyeget terített, amit a lakásból hozott le. Arra került az ő matraca, amit a kiságyából vett ki. Letakarta egy vastag pokróccal, rátett egy

kispárnát, és egy újabb vastag pokrócot.

- Bújj be ide! – szólt hozzá és ő elkezdte kigombolni a télikabátját.

- Nem, ne vedd le, hagyd magadon! – rendelkezett az anyja. Engedelmesen lefeküdt a földre, a matracra. Az anyja betakarta a pokróccal és nagy megkönnyebbülésére lehúzta azt a cipőt, ami nagyon nyomta a lábát, majd a másikat is.

- Maradj most itt, nem szabad felkelni innen, amíg vissza nem jövünk érted! – mondta az apja ellentmondást nem tűrően. Azzal kimentek az ajtón és eltűntek a szeme elől.

Eleinte fázott, aztán átmelegedett a pokróc alatt.

Még soha sem volt sehol egyedül. Ennyire egyedül. Nem voltak itt a szülei, sem a nagymamája, sem a nagynénje.

Mellette jöttek – mentek továbbra is az emberek. Ő csak a lábukat látta. Néhányan megbotlottak a matracában.

A nagyteremben elhalkult a beszélgetés moraja, hortyogás hallatszott ki. Ha benézett, ott is csak a lábakat látta. Kinyújtott, egymásra tett, egymásba kulcsolt lábakat. Nadrágos és harisnyás lábakat.

Néha biztosan elaludt, aztán felriadt. Nem tudta mennyi idő telt el amióta lefektették ide. Nagyon soknak érezte. Már nagyon régóta magára hagyták. Nem tudta, hogy még éjjel van, vagy már nappal.

Az emberek mindig mászkáltak mellette. A nagyteremben mindig horkolt valaki, mások mindig

beszélgettek. Hallgatta a sistergő, forró hangokat, de nem értette, hogy mit mondanak. Senki nem szólt hozzá. Nagyon félt. Azt gondolta, hogy a szülei örökre itt hagyták.

Tulajdonképpen nem lakott a szüleivel.

A nagymamájánál élt, amióta csak megszületett. Néhány hónapja minden szombat este eljött érte az anyja érte és elhozta ide, magukhoz. Vasárnap esténként pedig visszavitték a nagymamához.

Nem szeretett itt lenni. A lakásnak csak egy szobáját ismerte, mindig ott voltak. Ott mosakodtak egy falra szerelt mosdónál, ott főzött az anyja egy kis villanyrezsón.

Furcsa ételeket kellett itt ennie nem olyanokat, amiket a nagymamája főzött. Itt nem voltak játécai és nem nagyon törődtek vele a szülei sem. Egymással voltak elfoglalva. Valami idegen nyelven beszélgettek egymás között, hogy ő ne értse. Ha hozzászóltak, csak parancsolgattak. Ismeretlenek voltak a számára és kicsit félt tőlük. Ha szerintük engedetlen volt, az apja megütötte. Pedig legtöbbször csak nem értette, mit akarnak tőle.

Most sem értette. Miért hozták őt ide? Miért hagyták itt? Mikor jönnek vissza? Kik ezek az emberek körülötte?

Csak feküdt, feküdt ott a folyosón, ahol hagyták, nem mert felkelni. A lábakat nézte. A kopott cipőket, a vásott orrú csizmákat. Egészen a falhoz húzódott, félt, hogy rálépnek, ott az útban.

Nézte az ajtót, hátha visszajönnek hozzá a szülei.

Azonban akik ott beléptek, azokat sohasem látta még.

Könnyek kaparták a torkát, de sírni sem mert. A szülei azért is mindig megbüntették, ha sírni kezdett.

Csak feküdt ott a matracon, a folyosón, és ahogy telt az idő, már nem is remélte, hogy érte jönnek egyszer. Néha biztosan aludt is, talán álmában bepisilt, de inkább csak félt, nagyon félt.

Az után, amikor végtelen idők múlva megállt a matrac mellett az anyja, már sírni sem tudott, már szólni sem tudott, csak reszketett.

Az anyja ráadta a cipőjét és felvitte a lakásba. Még mindig sötét volt, vagy már újra sötét volt. Csak a kályhában égő tűz fénye világított egy kicsit. Az apját nem látta sehol.

Az anyja felöltöztette a ruháiba, amiben elhozta a nagymamától, és kézen fogta. Újra lementek a lépcsőn, de most kimentek a kapun.

A házukkal szemben egy tér volt. Néha kijöttek ide az anyjával és játszhatott. Most a sötétben átvágtak a téren, ahol földhányások voltak és emberek feküdtek a deres földön, mozdulatlanul.

- Miért fekszenek a földön a bácsik? – kérdezte.

Az anyja azonban azt felelte:

- Siess, siess már! – és jobban megszorozta a lépteit. Már szinte futnia kellett az anyja mellett.

A sötétben kelepelő hang hallatszott és narancsszínű pontok repültek el mellettük, füttyülő hangot hallatva. A narancsszínű pontok narancsszínű vonalakat húztak maguk után a sötétben.

Egyre több és több narancsszínű pont süvített a sötétben keresztbe-kasul. Szívesen kinyújtotta volna a kezét, hogy megfogjon egyet, de félt, hogy az anyja rászól.

Az anyja nem engedte el a kezét, de kicsit távolabb húzódott tőle, hol lassított egy kicsit, hol nekiindult sebesen, amennyire az erősen domborodó hasa engedte.

Végül átértek a téren, bementek egy utcába, ahol hosszú sorban álltak az emberek, főleg férfiak. Nem álltak a sor végére, előrementek a sor mellett végig, csak előre. A sorban állók kiabáltak rájuk, hogy ők is álljanak be a sorba, de az anyja úgy tett, mintha nem hallaná.

A sor elején aztán megtorpantak, mert az elől állók nem engedték be őket a pékségbe. Sokáig álltak a haladó sor mellett, aztán egy asszony, aki kijött a péktől egy vekni kenyeret odanyújtott az anyjának.

Lenézett őrá is az idegen asszony, aki megosztotta a kenyerét velük, és megcsóválta a fejét.

Elindultak vissza a téren.

A narancsszínű pontok már nem látszottak, virradni kezdett. Csak a kelepelés hangzott fel újra meg újra és nyomában a fütyülő hangok egészen közelről.

Amikor hazaértek felmentek a lakásba, ott volt az apja is. Zsíros kenyeret ettek, aztán az apja elment.

Néha nappal is a pincében kellett feküdnie, néha éjjel is a lakásban voltak.

Egy napon ismét a pincében feküdt a matracon,

amikor izgatottan berohant az apja. Az arca ragyogott és valamit kiabált, amit ő nem értett:

- Itt vannak a szovjetek! Itt vannak a szovjetek! – kiabálta lelkesen.

Felállt egy ládára, kinyitotta a pince vasablakát és derékig kihajolt:

- Tovarisi! Tovarisi! Zdrasztvujtye Tovarisi! – kiabálta aztán a többit már elsodorta a szél.

Az emberek csendben nézték, ahogy elégedetten lemászik a ládáról és megöleli a feleségét.

- Most már minden jóra fordul! – mondta az apja mosolyogva.

Attól kezdve nem mentek le a pincébe. Esténként is a sötét lakásban maradtak.

Az egyik nap az anyja mosott valamit a mosdóban, a rezsón krumplicsón, amikor a nagy ablakon keresztül, lenn az utcán megpillantott egy tankot. A torony körbe-körbe forgott a tetején, pásztázva a környéket. Ő nem tudta mi az.

- Gyere, nézd anya! – hívta az anyját.

Az anyja mögé lépett, majd iszonyú erővel hátrafelé rántotta őt.

- Gyere el onnan, nem szabad odamenni az ablakhoz! – kiabált rá inkább rémülten, mint haragosan.

A tank még sokáig állt a téren, aztán amikor dübörögve elvonult, az ablaktáblák fülsértően csörömpöltek a keretben.

Nem tudta mennyi idő telt el, amióta elhozták a

nagymamától. Nem merte megkérdezni mikor mehet vissza. Attól félt, hogy talán soha nem viszik vissza őt hozzá.

Aztán az egyik nap szürkületkor nekiindultak. Gyalog mentek.

Eleinte vígan ugrándozott, majd egyre lassabban és lassabban ment, mert egy idő után megfájdult a lába. Romba dőlt házakat, üresen tátongó emeleteket, hiányzó háztetőket, üszkös falakat, kiégett épületeket, a síneken veszteglő villamosokat látott. A romoktól nagyon lassan lehetett haladni.

- Siess, siess már, még vissza is kell érnünk!- rángatta a kezét az apja. Pár perc múlva felemelte őt, és a nyakába tette. Szinte futva indult el vele, de néhány méter után meg kellett állnia, hogy bevárja a mindenórás feleségét.

Amikor végre odaértek a Soroksári útra, az apja letette őt.

- Nézd, minden rendben, áll a ház, belövést sem kapott, még az ablaküveg is ép! – mondta az anyjának.

Az ismert lépcsőházban már újra ugrándozva ment fel. Amikor kinyitotta a nagymamája az ajtót, sírva, nevetve borultak egymás nyakába.

Ő már a maciját, a kis néger babáját vigasztalta, a fából faragott lépegető Jancsival játszott és nem értette, amit a felnőttek beszélnek.

„A párt által kiutalt lakás.” „A szovjet diploma.” „A ruhagyár raktáraiban bujkáltunk.” „Nem mertem kimenni az utcára.” „Meglincselnek attól féltünk.”

„Mindjárt jön a baba.” „Nincsen ablak a szülőszobán.”

Ezeknek a mondatoknak még sok évig nem volt értelme a számára. Abba az irodahelyiségből álló lakásba soha többé nem mentek vissza. Amikor a testvére megszületett, a szülei is a nagymamájához költöztek. Ő sokáig a mosóteknőben aludt, olyan szűken voltak.

A szülei soha nem vették a fáradságot, hogy elmeséljék neki mi történt vele, mi történt velük akkor.

Tanult róla az iskolában: ellenforradalom volt, hallott róla később a résztvevőktől: forradalom volt. Minden évben van egy olyan ünnepnap, ami mindenkinek mást jelent. Ő azon a napon a gyermekek kiszolgáltatottságára és félelmére gondol. Arra, ahogy bizalommal nyúlnak a repkedő lövedékek után. Ő azt ünnepli, hogy több mint hatvan éve béke van.

A történet 1956-ban játszódik

A tehénszekér

A korareggeli órák hűvös borongósságát legyőzte a napsütés. Az udvaron szétterült, mint egy aranyháló. Kiszínezte az előkert rózsáit, a veteményes kert paprikáit, a nyári orgona virágait, a hátsó kert fáit, a ház oldala melletti kavicsokon a kukacvirágokat.

Még a mély kútba is jutott egy sugár belőle. Az udvar és a kert sokféle színe, szaga, illata életre kelt.

Rozika a reggeli vajas kenyerét majszolta az udvaron. Körülnézett, és amikor nem látta a nagymamáját, a tyúkoknak dobta a maradékot. Drága kincs volt az ötvenes évek végén a házilag sütött kenyér, és az otthon köpült vaj. Mind a kettővel sok munka volt, és haragudtak érte a felnőttek, ha elprédálta a drága ételt.

Rozika tudta, hogy a vajat az ő kedvéért köpülte a nagymamája. A nála nyaraló nyápic, városi, kis unokája kedvéért dolgozott vele, aki olyan nehezen barátkozott meg a vas megyei ételeikkel.

A tyúkok egy pillanat alatt nyomtalanul eltüntették a kis darab kenyeret, és fejüket oldalra billentve nézegették Rozikát, hátha még akad nekik egy kis kenyérke.

Rozika azonban nem törődött a tyúkokkal.

Amíg a tejet itta a konyhában, a nagypapája kitolta a fészerből a szekeret, most kinn állt az udvar közepén, a nagy fagereblye és a vasvilla már ott feküdt benne. Kíváncsian bekukucskált az istállóba, és látta, hogy a nagypapája leakasztja a falról az íves marhajármot, és

már hozza is kifelé. A jármot beleillesztette a szekérrúd villájába, és hozzákapcsolta. Rozika imádott szekerezni.

- Nagypapa! Vigyél magaddal! – kérlelte a nagypapját.

A vékony kis öregember ránézett a csepp kislányra, feltolta oldalt a sapkáját egy kicsit, és megvakarta a fejét. Aztán megfordult, visszament az istállóba, de nem mondott semmit.

Pár perc múlva megjelent újra az ajtóban, kötélén vezette az egyik tehenet. Odairányította a tehenet a szekérrúd mellé, és a kötelet lazán ráhurkolta a rúdra.

- Ugye elmehetek veled nagyapa? Ugye el? – könyörgött Rozika.

A nagypapája most felnézett az égre, gondosan szemügyre vett minden felhőpamacsot, aztán visszament az istállóba. Nem szólt egy szót sem. Rozika nézte a békésen álldogáló tehenet, akin nem látszott, hogy sajnálja-e amiért kihozták a jászol mellől.

Nyílt az istálló derékig érő lengőajtaja, és a nagypapja kivezette a másik tehenet is az udvarra. Odaállította a rúd másik oldalára, aztán megemelte a szekérrudat a járommal, és a fakeretet ráemelte előbb az egyik tehén nyakára, majd a másik tehén nyakát is beirányította a járom másik oldalán lévő fakeretbe. Aztán oldalt is lezárta a tehenek fejét körbefogó kereteket egy - egy fémrúddal, amiket fölülről csúsztatott be a helyükre.

- Hóha! – mondta a biztonság kedvéért, bár a tehenek meg sem mozdultak.

- Papa! – rángatta meg Rozika a nagypapája kötényét
- Papa úgy szeretnék elmenni veled szekerezni! Majd
örzöm a teheneket jó? – a kislánynak kipirult az
izgalomtól az arca.

- Kérdezd meg a mamát! – küldte a nagymamájához a
gyereket.

Rozika, mint a szélvész száguldott előre a gazdasági
udvarból. Nagyot csattant a kis fakapu, mögötte a
gazdasági udvar kerítésén. Felszaladt a három
lépcsőfokon, ami a bejárathoz vezetett, és már kiabált
is befelé:

- Elmehtek a papával? Ugye mama, elmehtek a
papával a mezőre? Ugye elengedsz?

A nagymamája kijött a konyhából, ránézett az izgatott
kislányra, aztán felnézett a napsütötte égboltra, majd
a férjére. Termetes asszonyosság lévén elfoglalta az
egész ajtónyílást. Megbiccentette fejkendő fejét egy
picit a férje felé, aztán lenézett Rozikára:

- Eridjél, na! Nem bánom. Aztán szót fogadjál a
papának! – mondta a kislánynak, és már ment is
befelé a konyhába, ebédet főzni.

A nagypapája kinyitotta a gazdasági udvar széles,
kétszárnyú kapuját és kivezette az első udvarba a
teheneket.

A szekér megállt, és Rozika látta, hogy a
deszkaülésére már rátett a papája egy pokrócot, és a
viharkabátját is az ülés alá tette.

- Na gyere! – hajolt le az öreg Rozikáért, és felemelte,
feltette a szekérre.

A nagypapája visszaterelt néhány előre kalandozott tyúkot, és becsukta a gazdasági udvar kapuját.

Kinyitotta az utcai nagykaput, és kivezette az udvarból a teheneket.

Rozika büszkén ült fenn a szekéren, az ülésre tett pokrócon. Kivette a tartójából az ostort, ami nem volt igazi ostor, csak egy hosszú, egyenes bot volt, aminek a végére madzagot kötöttek. Amíg a nagyapja becsukta az utcai nagykaput, a tehenek békésen álldogáltak. Rozika meg úgy tett, mintha ő hajtana a szekeret.

Fellépett mellé a nagypapája, leült az ülésre, és most jött az, ami Rozika számára maga a csoda volt. Mert nem volt a teheneknek gyeplője, mint a lovaknak, nem lehetett őket azzal irányítani. Szavakkal irányította a nagyapja őket, és a tehenek megértették, hogy mit kell csinálniuk!

- No!- mondta a papa, és a tehenek elindultak. Rozika, akárhányszor látta ezt a csodát, mindig elámult rajta. A tehenek békésen ballagtak végig a Fő utcán, és Rozika büszkén ült a deszkaülésen. Alig várta, hogy az utca végére érjenek.

- Csálé! – mondta a nagyapja, és a tehenek nagyívben balra kanyarodva, felhúzták a szekeret a patakon átvezető, széles fahídra. A hídnál véget ért a falu. A patakon túl már a mezők következtek. Nekiindultak a tehenek a göröngyös földútnak, és szép komótosan cammogtak egyre távolabb a falutól. Rozika élvezte a szekerezés minden percét. Amikor a nagypapája megszólalt:

- Hajszt! – és a tehenek jobbra fordultak, egy másik

dűlőútra, felkacagott örömében. Jó napja volt, mert messzire mentek a szekérrel. Amikor befordultak a kaszálóra, a nagyapja annyit mondott:

- Hóha! – és a tehenek szépen megálltak az első sor lekaszált, és a napon megszáradt széna mellett.

Az öreg lelépett a szekérről, és leemelte Rozikát.

A széna illata betöltötte a mezőt, pacsirta énekelt valahol magasan fenn a tágas égen, néha ráfelelt egy feketerigó valahonnan a mező szélén álló öreg körtefáról.

- Grábláznál, vagy öröznél? – kérdezte komolyan a kicsi lányt. Rozika nem szerette a nagy fagereblyét, túl kicsi volt hozzá, ezért inkább a tehenek őrzését választotta:

- Öröznék!- mondta, és már nyúlt is az ostorért.

Odaállt a tehenek elé, egy jó méterre az orruktól, az ostorral a kezében.

Közben egyre melegebb lett, a legyek rajokban lepték el a teheneket. Amennyire a hosszú farkuk engedte, csapkodták vele a legyeket, de a nagy, nedves, rózsaszín orruk feketéllött a legyektől. A szemüket is rajokban támadták a legyek. Az igától nem tudták mozgatni a fejüket, hogy a nyakuk egy-egy rántásával elűzzék a kínnzóikat.

Rozika óvatosan oda – oda suhintott az ostor madzagjával, hogy a teheneket ne érje el a madzag, csak a legyeket kergesse el róluk. Ezt aztán percenként ismételhetette, mert a legyek felszálltak, de már repültek is újra a marhákra.

Rozika biztosan tudta, hogy a tehenek nagyon okosak. Hiszen lehet velük beszélgetni. Nagypapája csak megmondja nekik, hogy merre menjenek, és megértik. Igaz, hogy valami tehén nyelven mondja meg, hogy mit kell csinálniuk. Nem azt mondja, hogy jobbra, vagy balra, hanem azt, hogy csálé, vagy azt, hogy hajszt.

Ha nem tudta volna biztosra, hogy a tehenek nagyon okosak, oda sem mert volna állni eléjük. Hiszen nagyon nagyok voltak, Rozika fel sem érte a széles hátukat. Busa fejükön két nagy szarv volt, amiknek a végeik hegyesek voltak, és eléggé félelmetesnek látszottak. A hasuk, mint egy hatalmas hordó, izmos lábaikon nagy, félkör alakú, vastag, kemény paták.

A kislány mégis bizalommal nézett a tehenek egykedvű, barna szemébe, ami akkora volt, mint egy kisebb alma. Amikor hosszú, fehér szempillájukat megrebbentették, Rozika úgy gondolta, megköszönik neki, hogy elkergeti róluk a legyeket.

Türelmesen álldogált a tehenek előtt a tűző napon.

Néha arrébb – arrébb mentek, ahogy a nagyapja összegereblyézte a szénát, és feldobta a vasvillával a szekérre. Ahogy telt a szekér, úgy fogytak a földről a megszáradt széna csíkjai. A hőség egyre nagyobb lett, a madarak elhallgattak, a kislány kockás kartonruhája átizzadt a hátán, és az izzadt, meztelen lábszárát csípték a legyek.

Már nem csak a tehenekről, saját magáról is egyre reménytelenebbül üldözte a legyek felhőit. A nagyapja kék munkásinge is sötétkékre színeződött a hátán, és az oldalán az izzadtságtól.

Néha megpihent az öreg, levette a szekér ülése alól a piros, bádog vizeskannát, és nagyokat ivott a kannatetőből. Rozikát is megkínálta, de a víz meleg volt, és nagyon furcsa volt a kanna bádog tetejéből inni, így aztán a kislány csak a fejét rázta. Nem kért vizet.

Már az utolsó csík szénát dobálta fel a nagyapja a megrakott szekérre, amikor a tehenek nyugtalankodni kezdtek. A mellső lábukkal a földet kezdték kapálni, és nagyokat dobáltak a fejükön, csak úgy zörgött rajtuk az iga.

- Hóha! Hóha! – kiabált rájuk a nagyapja, de a tehenek abbahagyták a nyugodt álldogálást. Egy-egy lépést tettek előre, miközben a földet kapálták. Ahogy a tehenek előre léptek, Rozika önkéntelenül is hátra-hátra lépett, megtartva a távolságot.

Hirtelen egy apró meleg fuvallat támadt, a rekkenő hőségben. Kisvártatva egy másik, hosszabb fuvallat érkezett, majd még egy, még egy. Egyre erősebb, egyre hosszabb fuvallatok érkeztek.

- Nagyapa, fúj a szél! – jelentette Rozika, de a nagyapja nem válaszolt semmit. Sebesen dobálta fel a maradék szénát, az arcán patakokban folyt az izzadság. Végül a rakott szekérre, széna tetejére dobta a nagy fagereblyét, és a vasvillát is elfektetve beszurta a széna tetejébe.

- Gyere hamar!- intett Rozikának, aki már nagyon örült, hogy eljöhetett az egyre nyugtalanabb tehenek elől. Már szinte egyfolytában rázták a fejüket, a járom csörgött, a szekérrúd nyikorgott, és lépésről – lépésre haladtak előre, a kislány nem győzött hátrálni előlük.

Ostorostól felkapta a nagyapja, feltette az ülésre, és ugyanazzal a lendülettel, korát meghazudtoló fürgeséggel felugrott a szekérre, Rozika mellé.

- No, haj! – kiabálta, és a tehenek máris nekiindultak. Abban a pillanatban valahol a hátuk mögött távoli morgás hallatszott.

- Kapaszkodj erősen! – szólt rá a kislányra. – Nagyon fog rázni a szekér!

Azzal kivette Rozika kezéből az ostort, és felállva az ülésről, a tehenek füle felé csapkodott vele.

- No haj! No haj! – kiabálta egyfolytában.

Rozika ámulva nézte, hogy a hatalmas jószágok, akiket eddig csak komótosan ballagni látott, nekilódultak, és szaladni kezdtek. A földút barázdái között a szekér is nekilódult, hatalmasakat döccenve, nyikorogva a nagy súly alatt. Annyira rázott a szekér, hogy nem tudott ülve maradni. Felállt, és két kezével markolta a szekér szélét.

A szél most már egyenletesen fúj, az ég elborult, egyre hidegebb lett.

- Mássz be a széna és az ülés közé! – kiabálta túl a szelet, és a szekér nyikorgását a nagyapja.

- Mi a baj?! Nagyapa! Mi a baj?! – kiabált vissza a kislány, akire átragadt az állatok és az öregember idegessége.

- Jön az idő! A Rábáról, jön az idő! – a kiabálást már félig-meddig elsodorta az egyre erősödő szél.

Rozika beügyeskedte magát a széna, és az ülésdeszka közé. Itt is nagyon rázott a szekér, de már nem kellett

annyira kapaszkodnia, hogy le ne essen.

- No höj! No haj! – kiabálta állva a nagyapja, egyre a tehenek füle mellett csapkodva az ostorral. A hatalmas jószágok elképesztő látványt nyújtottak, ahogy teljes erejüket megfeszítve, rohantak a földúton a rakott szekérrel. A széles hátuk hullámszott, hordó hasuk ide - oda ingott, a fejüket leszegték, hatalmas tőgyük himbálózott a hátsó lábuk előtt.

A szél egyre erősebben fújt, néhány kövér esőcseppet sodorva magával, és időközönként a hátuk mögött hatalmasat dördült az ég.

- Ezt vedd fel hamar!- az ülés alól kirángatta a nagyapja a viharkabátot, és Rozika felé nyújtotta.

- Fogod? – kérdezte, és csak akkor engedte el, amikor meghallotta Rozika igenlő válaszát.

A kislány elkínlódott egy darabig a zötykölődő, dülöngélő szekéren, amíg magára ráncigálta a felnőtt emberre való viharkabátot. Amikor felvette, hirtelen biztonságban érezte magát. A kabát elfogta az egyre hidegebb szelet, a sodródó esőcseppeket, és olyan nagyapa szaga volt. A viharkabát biztonságából Rozika kinézett oldalt a széna mellett, a szekér háta mögé. Mögöttük az ég koromfekete volt, hatalmas cakkos villámok cikáztak rajta, amik a földnél villaszerűen több ágra szakadtak. A dörgés egyre közelebből hallatszott.

A tehenek versenyt futottak a viharral.

A nagyapja a szekér elejében állva, átizzadt ingében előre dőlve, egyre csak kiabált:

- No haj! No Höj! Csálé! – bár a süvöltő szélről nem

valószínű, hogy a tehenek hallották. A kanyarban a rakott szekér, veszélyesen megingott, de aztán egy zökkenéssel újra ráfeküdt az útra. A dűlőutakról kiértek a faluba vezető útra, ez már nem volt annyira hepehupás, gyorsabban haladt rajta a megrakott tehénszekér.

Egyre közelebb értek a patakon átvezető hídhoz, miközben szinte egyfolytában dörgött már az ég, szinte a szekér végében.

- Hóha! Hóha! – kiabálta torkaszakadtából a nagyapja, de a rohanó tehenek mintha nem hallották volna. Aztán amikor a fahídhöz értek egy hatalmas döccenés, egy hatalmas roppanás, és már fenn is voltak rajta. A fapallókból összerakott, az évek súlyától megkopott, megviselt, öreg fahíd, nyikorgott a rázúduló hatalmas súlytól. Rozika látta, hogy a nagyapja leguggol, és érezte, hogy egyik kezével erősen átkarolja őt, szinte felemeli a szekér deszkáiról. Aztán egy újabb hatalmas döccenés, amitől a kislány szinte felrepült volna, ha a nagyapja nem szorítja erősen, egy hatalmas reccsenés, és túl voltak a hídon.

- Hajsza! – kiáltotta a nagyapja, de abban a pillanatban a fejük felett hatalmasat dördült az ég, túlharsogva minden hangot. A tehenek, akik már rengetegszer megtették ezt az utat, maguktól is befordultak jobbra, és utolsó erejüket megfeszítve végig robogtak a falu főutcáján, hogy az utca végén remegő inakkal megálljanak a házuk kapuja előtt. A még mozgásban lévő szekér rúdja kicsit még előre taszigálta őket, mire remegő lábakkal megálltak. A fejüket lehajtva álltak, a széles hátuk gőzölgött a hideg szél ellenére. Az iga kidörzsölte a nyakukat, kis vér patakocskáktól volt

csatakos a szőr a nyakukon.

A nagyapja leugrott és leemelte Rozikát a szekérről.

- Szaladj be gyorsan a mamához! – kiabált a kislány fülébe, akit már majd fellökött a szél.

Az utcai nagykapu kitérve várta őket. Rozika már messziről látta, hogy a nagymamája az ajtó előtti lépcsők tetején áll, és az utat nézi.

- Megjöttünk nagymama! Úgy szaladtak a tehenek! A szekér rázott nagyon! – botladozott oda az óriási viharkabátban a kislány az asszonyhoz.

- Add csak ide ezt gyorsan! - hámozta ki a kabátból a kislányt, és ugyanazzal a mozdulattal betolta az ajtón a házba a gyereket. Az erős szélben csapkodó kabáttal a kezében odasietett a férjéhez, akinek a hátát már hosszú csíkokban verte az eső, amíg megfordult a gazdasági udvaron a tehénszekérrel, és sűrű hökk! hökk! kiáltásokkal betolatta a megrakott szekeret a pajtába a holt fáradt, reszkető tehenekkel. A szél már nem hullámokban, hanem egyenletesen, erősen fúj, a fák keservesen nyögve hajladoztak.

Az öregember belebújt a viharkabátba a pajta védelmében, és nekiállt kifogni a teheneket.

- Kör ki! Kör ki! – mondogatta, bár az ömlő eső, és a szüntelen mennydörgés hangjától semmit sem lehetett hallani.

Bevezette a teheneket az istállóba, aztán leszerelte a jármot, a rudat a szekérről, a helyére tette, és csak utána ment be a házba.

Rozika már a levesét ette a konyhában. A konyha

ablakon át olyan sötétnek látszott az ég, mintha már beesteledett volna, csak a villámok szaggatták szünet nélkül a sötétséget. A villámokat kísérő dörgés állandó, szünni nem akaró morajlása rázta az ablaktáblákat. Az eső olyan erővel esett, hogy szinte füstnek látszott.

A nagyapja kibújt az előszobában a viharkabátból, felakasztotta az ajtó melletti fogasra, és bement a konyhába. Leereszkedett egy székre, és nagyot fújt. Rozikára nézett, elmosolyodott, amitől ezer ráncba szaladt az arca, és azt mondta:

- Nagyon féltettem a, a, – szénát... -.

/Kancz nagyapa emlékére./

A történet 1958-ban játszódik

Egy csinos srác régimódi esernyővel

Az a csinos srác a régimódi esernyőjével, örökké emlékezetes marad a számára.

Valamikor az 1980-as évek elején, húsvét hétfő délutánján Magda az Üllői úton igyekezett hazafelé, egy elképesztően nagy és nehéz táskát cipelve.

Verőfényes idő volt, langyos, illatos, szép tavasz, abban az évben, egész húsvétkor.

A hétvégét vidéken töltötte, pénteken egyedül utazott el a vidéki rokonokhoz látogatóba. Ez az utazás egészen különleges volt számára, mert gyerekkorában minden nyáron abban a kis Vas-megyei faluban nyaralt - de már nagyon régen nem járt ott.

Gyerekkorában sokkal tovább tartott az út a régimódi „csihes” gőzmozdonyokkal és komoly előkészületeket igényelt.

Csak határsávval lehetett beutazni, annyira közel volt az osztrák határ. Azt előre el kellett intézni. Az ottani rokonoknak meghívólevelet kellett küldeni – akárcsak egy külföldi úthoz akkoriban - és a rendőrségen lehetett kiváltani a határsávba a beutazási engedélyt, amit Körmend után sokszor fel kellett mutatni a vonatot átvizsgáló katonáknak. Akinek nem volt határsávja, azt könyörtelenül leszállították és élvezhette a határőrség „vendégszeretetét”, mivel az feltételezték, hogy disszidálni akar az osztrák határon.

Amikor megérkeztek, akkor a rokoni ölelések után az első út az ottani rendőrsre vezetett, lepecsételtetni a határsávot és bizony rendszeresen meg kellett ezt

ismételni az ott tartózkodás ideje alatt, így mutatni be jó sűrűn, hogy még a határ innenső oldalán vannak...

A nyolcvanas évek elején azonban már nem kellett határsáv. A „Szergej”-nek becézett piros, szovjet dízelvonat is gyorsabban megtette az utat.

A falu is sokat változott a gyermekkora óta.

Még emlékezett az Andris utcai kis vályogházra, amiben nyaralt. Petróleumlámpa világított a földes szobában, éjjel hallani lehetett, hogy a zsúpfedél alatt valami motoz... Gyerekként mindig azt remélte, hogy egy egér az, ami zajt csap – az egerektől nem félt – arra gondolni sem akart, hogy esetleg kígyó, amitől annál jobban félt.

Most már a Fő utcán lakott a nagybátyja családja egy tágas, szép házban – a nagyszülei már meghaltak.

Volt azonban, ami nem változott. A rokoni szeretet, amivel fogadták és vendégül látták őt. Kézről, kézre adták Magdát, véget nem érő mesélés, fényképnézegetés, ebédek, és uzsonnák sora követte egymást.

Megnézte az unokatestvéreivel a falut, sétáltak, mint gyerekkorukban a hatalmas és gyönyörű várkertben. A hozzá tartozó dűledező kis vadászkastély, amit a helybeliek várnak hívtak, szintén megváltozott.

Akkor régen, minden helyiségében egy-egy család lakott. Az egyik nagynénje például a volt óriási urasági konyhában lakott a családjával.

Most a kastély, szépen kirenoválva, idősök otthona lett. Az unokatestvérek közben felnőttek, s tele volt a család olyan kisgyerekekkel, akiket Magda most

láthatott először.

Neki is volt már három gyereke. A kislánya két és fél éves volt, a kislánya öt éves, a nagyobbik fia pedig hét éves. Azért is volt ez egy különleges látogatás, mert a férje magára vállalta, hogy ellátja a gyerekeket egész húsvétkor, hogy ő elutazhasson.

Azt a hatalmas táskát, amit most cipelt, a vendégségben pakolták meg a családjának szánt finomságokkal.

A Déli-pályaudvar óta küzdött a nehéz csomaggal. Amióta leszállt a metróról percenként letette, mert majd leszakadt a karja. Az Üllői út a csodás tavaszi idő ellenére meglepően néptelen volt, így a ráérősen vele szembe jövő srác már jó ideje láthatta, amint a nehéz csomagot újra le-letetszi. Úgy jött feléje, mintha már rég megbeszélték volna, hogy jön és segít neki a cipelésben.

Ahogy közelebb ért, már mosolygott a srác:

- Hű de nehéz ez a csomag. Már nyúlt is érte és vitte.

Magda meg valahogy nem tiltakozott. Talán azért, mert már nagyon fájt a karja, vagy azért, mert olyan kedves volt a fiú. Pont az „esete” volt a srác. Vékony, barna, nem túl magas, csinos.

A ruhája olyan furcsa volt egy kicsit. Mintha a múltból lépett volna elő. Vékony csíkos szövetből csőnadrágot viselt. Hozzá a fekete hosszított zakója sem az akkori divat szerint készült.

A legfurcsábbnak azonban a kezében tartott régimódi esernyő hatott. Nem csak azért, mert fényesen süttött a nap, hanem, mert akkoriban mindenki összecsukható, kicsi, automata japán esernyőkkel járt. Magdának is volt egy a táskája mélyén.

- Talán kövek vannak ebben a táskában, hogy olyan nehéz? – sütötte el a régi viccet a táskát cipelő idegen férfi.

- Annál azért sokkal jobb! - mosolygott Magda. Már mesélte is, hogy hol járt, mit csinált, az elmúlt napokban, és mivel is van tele a dög nehéz csomag.

- Rengeteg dolgot pakoltak. Disznótorost, friss falusi tojást több dobozzal, sült húsokat és egész csirkéket, mézet több üveggel, székely káposztát, dödöllét, füstölt kolbászt és húsokat. A nagynéném kifosztotta a kamrát! Többféle süteményből jókora adagokat küldött a családnak.

Magda nem titkolta egy pillanatig sem a családját a srác előtt. Ilyesmi eszébe sem jutott.

Annyi szeretettel és kedvességgel vették körül a rokonai az elmúlt néhány napban, valahogy mintha ez is része volna ennek: szembejön egy srác az utcán és segít neki.

Közben megérkeztek a házuk elé.

- Jó étvágyat a pompás lakomához! – búcsúzott el az idegen.

- Köszönöm szépen a segítséget. Már földig érne a karom, ha nem segít.

Magda bement a kapun, hazaérkezett. Magához ölelte

a családját és már nem gondolt a fiatalemberre, aki segített neki. Azt hitte, sohasem látja többé.

Elmúlt a húsvét. Kedden a férje dolgozni ment. Magda otthon volt, GYES-en volt a kicsivel. A gyerekek ebéd utáni alvását követően összeszedte az apróságokat, hogy levigye őket a Ludovika kertbe levegőzni.

Ahogy kiléptek a kapun, megpillantotta a tegnapi srácot: a szemben levő járdán állt, ugyanabban a furcsa ruhában, még a régimódi, hosszú sétapálcaszerű esernyője is ott volt a kezében.

Ahogy Magda ránézett, a srác elmosolyodott.

Magdának jól is esett a dolog, hogy három gyerekes családjának léte egy ilyen igazán helyes srác ki tudja mióta, itt várja a ház előtt, de bosszankodott is rajta.

Olyan kedves volt tőle a tegnapi segítség, most meg kénytelen lesz a tudomására hozni: nem akarja, hogy elkísérje őt bárhová. S ha mégis erősködné, akkor még keményebben meg kell, hogy mondja neki: nem akar vele soha többé találkozni! Ha lehet még véletlenül sem!

A megkönnyebbülése nagyobb volt, mint a csodálkozása, ugyanis a lovagja nem jött át a túloldáról. Nem is szólt hozzá egy szót sem, csak rámosolygott.

Magda elment a gyerekekkel, a srác meg ott maradt, ahol várta őt, a járdán, szemben a házukkal...

Mire órák múlva visszatértek a játszótérre már nem állt ott.

Sok-sok év múlva egyszer csak eszébe jutott a csinos srác a régimódi esernyőjével...

Összeomlott a létezőnek nevezett szocializmus, megtörtént a rendszerváltás.

Az újságok sokat cikkeztek akkoriban a politikai változást előkészítő emberekről.

Akkor tudta meg – az újságokból -, hogy a „Beszélő” című, a szocializmusban illegálisan megjelentetett ellenzéki politikai újságnak egyik vezéregyénisége az az apuka volt, akinek a kislányával és a kisleányával az ő kislányuk és kisleányuk együtt járt óvodába, majd iskolába.

A gyerekek jó barátságban voltak; összejártak egymással, s ezért ők is, szülőként, gyakran találkoztak. Születésnapra zsúrokra kísérték egymáshoz az óvodás, kisleányos gyermekeiket. Együtt vitték őket táborozni. Amikor a gyerekek egymásnál aludtak, ők is elkísérték őket. Azt már akkor is furcsállotta, hogy a másik családnál, ha gyerek zsúrt tartottak, rengeteg felnőtt vendég is jött - akik leginkább egy másik szobában, elvonulva töltötték az időt... Arról, hogy az apukát a titkosrendőrség megfigyelte, fotók jelentek meg az újságokban.

Ahogy most nézte ezeket a képeket, egyszer csak eszébe jutott, hogy azon a napon, amikor a szemben levő járdáról rámosolygott a fiatalember, este a játszótérről hazaérve alig tudta kinyitni a bejárati ajtót.

Két biztonsági zár volt rajta és a fölsőben nem akart

elfordulni a saját kulcsa. Általában nem volt ügyes a záruk kinyitásában. Azóta is gyakran megtörtént vele, hogy a kulcsai megbokrosodtak, és nem nyitották a nekik való zárat.

Ilyenkor beletörődően megjegyezte: belőlem sem lenne egy betörő, én még a saját kulcsával sem tudok kinyitni egy ajtót.

Aznap viszont nagyon sokat kínlódott a zárral! Azért is emlékezett rá ilyen jól – oly sokáig nem sikerült kinyitni az ajtót, hogy már attól félt, a fáradt és éhes kicsikkel kinn reked a folyosón.

Később azután más is eszébe jutott.

Már visszament GYES után dolgozni, amikor valamit keresett a régi iskolai jegyzetei között, de olyan kaotikus összevisszaságban találta őket, hogy jól összeveszett ezen a férjével: miért nyúl az ő papírjaihoz?!

Na persze a férje váltig állította, hogy ő aztán nem nyúlt hozzájuk! Magda azonban nem hitte el. A jegyzetek olyan magas polcon voltak, hogy a gyerekek nem érhatték el. Csak a férje keverhetett össze mindent...

Akkor hirtelen más értelmet nyert az a csinos srác a régimódi esernyőjével.

Lehet, hogy az idegent nem a sasson frizurája keretezte bájos arca, a csinos alakján a ringó pamut jersey szoknyája, a hímzett indiai blúza érdekelte, csak és kizárólag az: mi van a nagyon nehéz táskában?

Nem a csinos fiatalasszonynak segített, hanem illegális újságok, röplapok, nyomdák, raktárak után nyomozott?

A régimódi esernyője fényképezőgépet, magnót vagy fegyvert rejtett?

Amikor a járdán várta, nem őt várta, csak azt, hogy elmenjen otthonról?

Azért nem tudta kinyitni az ajtót, mert mások nyitották ki, álkulccsal, amíg ők oda jártak?

Lehet, hogy a jegyzeteit mégsem a férje keverte össze?

Azóta nyílt egy hivatal, ahol meg lehet tudni megfigyelték-e őket.

Magda azonban nem szeretné tudni. Inkább csak legyen az emlék egy segítőkész, csinos srác régimódi esernyővel.

A történet 1982-ben játszódik

Undorító féreg

Zsolt az ajtófélfára felakasztott kis borotválkozó tükör előtt áll a konyhában. A kiserkenő erős, egyre fehéredő borostával már megküzdött annyira, amennyire a kukából kihalászott, eldobható borotvától, és a kisdarab mosószipappantól tellett, de kényszeresen szemléli tovább az arcát. Az életlen pengével rövidre nyiszatolt, ritkuló haját, amiben már több fehér szál van, mint fekete, egy félbetörött fésűvel átfésüli.

Az utóbbi időben nem tanulmányozta az arcát. Bár látta minden reggel a kis tükörben, de nem szentelt neki különösebb figyelmet.

Most apróra megnézi, és elcsodálkozik a látványon. Eddig még mindig belelátta a fiatalkori arcvonásait, a jóképűségét. Az egyenes száját, a nagy, barna, nevetős szemet a hosszú szempillákkal, amit még a lányok is megirigyeltek tőle hajdanában, a szépen ívelt orrot. Ahogyan nézi, mintha hályog hullna le a szeméről, meglátja arca megereszkedett kontúráját, a mélyen ülő, szinte szempilla nélküli pici szemeket a húsos orral, a vékony, két végén legörbülő száját, a mély árkok és barázdák szabdalta furcsa térképet, amivé változott az idők folyamán. Szinte önkéntelenül bukik ki belőle a szó, ami már tegnap óta rága, emésztette.

- Undorító féreg! – mondja, és látja, ahogy a megviselt, furcsa arc elvörösödik a tükörben.

Aztán azzal a hangsúllyal próbálja kimondani, ahogy hallotta.

- Undorítóóó féééreg! – kiabálja úgy, ahogyan tegnap dobták meg ezekkel a szavakkal az egyik óriási, fekete színű, sötétített ablakú, utcai luxus terepjáróból.

Éppen a boltból karikázott hazafelé, a régi, ütött-kopott kerékpárján, amelynek az első kereke fölé nagy, rozsdás kosarat szerelt. Nem törődött az úton feltorlódott, mellette sorakozó autósorral, csak ment előre, hogy a kegyetlenül tűző napról minél hamarabb elérjen a hűvösbe. Nem figyelte, hogy hányszor előzhette meg az út szélén kerékpározva az araszolható kocsisorban azt a terepjárót, aminek aztán újra és újra ki kellett kerülnie őt, amikor megindult a sor. A légkondicionált, hűvös autóból mégis kiordított neki, a harsogó zenét túlkiabálva az a fiatal srác. Ezt ordította.

Útban volt neki!

Már megint útban volt egy kis ócska, szemét, öltönyös, agyon fizetett, tolvaj, fiatal yuppie-nak! Ó, ismeri ő a fajtájukat! Neki nem kell bemutatni ezeket a kölköket, akiknek a papa vette a diplomát, valami fizetős iskolában, és külföldre küldte ki nyelvet tanulni.

Aztán összehazudoztak mindent az önéletrajzukban arról, hogy mi mindent csináltak odakinn külföldön. Mindig pontosan azt, ami ahhoz a vezető pozícióhoz kellett, amit megpályáztak. Úgysem ellenőrizte senki.

Már a gengszterváltásnak nevezett rendszerváltáskor találkozott velük. Zsolt belsejében feltolult minden, akár egy vulkánban a láva, kitörés előtt.

Akkor régen, hinni sem akarta, hogy eladják a gyárat,

ahol már pályakezdő kora óta dolgozott.

Fiatalon nem nagyon fűlt a foga a tanuláshoz, a gyárba még ipari tanulóként került.

Szeretett ott lenni. A gyárnak nagy autóparkja volt, sok teherautóval, és neki, az öreg szakik szerint is, arany keze volt az autószereléshez.

Mire végzett a szakmunkásban, már minden bonyolult javítást rábíztak. Mindenki őt hívta, ha nem boldogult valamelyik masinával.

Pár év múlva aztán a gyárban rábeszélték a technikumra. Hej, de sokszor megbánta eleinte, hogy belekezdett, de a büszkesége nem hagyta, hogy kimaradjon az iskolából. Szenvedett, tanult, magolt, és egyszer csak azt vette észre, hogy már nem kínlódás a tanulás. Büszke volt rá, hogy végül jelesen érettségizett. Hamarosan műhelyfőnök lett.

Aztán az irodán arra beszélték rá, hogy jelentkezzen a Műszaki Egyetemre.

Addigra már házas volt. A felségét Katit, a Balatonon ismerte meg, amikor kapott egy beutalót a szakszervezettől Siófokra. Ő is abban az üdülőben nyaralt. Irodista volt egy kereskedelmi vállalatnál. Nevetős, táncoslábú, cica simulékonyságú, szép szőke lány volt Kati. Neki majd kiugrott a szíve a helyéről, ha csak ránézett. Boldogan vette el feleségül. Büszke volt a kislányukra, aki elsőre született, aztán a két év múlva megszületett kisfiukra még büszkébb.

Szenvedélyesen dolgozott.

A műhelynek mindig tipp-topppnak kellett lennie, a gépkocsiparkot mindig jó állapotban kellett tartani.

Nem engedte félvállról venni a megelőző karbantartásokat sem. Ha meghibásodott valamelyik tehergépkocsi, képes volt kikeresni a műhelynaplóban, hogy ki nézte át a karbantartásnál, ha olyan hiba miatt hozták be, amit meg lehetett volna előzni. Akkor aztán felvette a szerelőruhát, és ott kellett állnia mellette a hanyag kollegának, és nézni, ahogyan ő megjavítja, majd átnézi az autót, hogy kifogástalan állapotban adják ki a műhelyből. Na, azt sem tette zsebre a felületesen dolgozó kolléga, amit közben odamondogatott neki. Volt is rend, és igyekezett a műhelyben. Tudta, hogy az emberei teszik őt kiváló vezetővé, és aszerint is válogatta meg őket.

Kati is képezte magát. Hol ilyen, hol olyan tanfolyamra járt. Már hozzátartozott a vállalatánál az iktató, a telefonközpont, a telex, a gondnokság. A gyerekek jól elváltak a bölcsődében, az oviban. Tanulták a sok szép verset, éneket. Aztán később az iskolában is jól tanultak, hozták a jutalomkönyveket minden bizonyítványosztáskor.

Amikor megkapta a diplomáját az egyetemen, a főmérnök helyettese lett a gyárban. Eleinte fájt a szíve az autójavító műhely után, de aztán elkapta a gépszíj, az egész gyár műszaki működtetésének élménye.

Akkor költöztek el a kis, tanácsi, szoba-konyhás lakásból a szép, két szoba összkomfortos szövetkezeti lakásba a lakótelepre, és vettek egy Skodát, használtan. Úgy rendbe tette ő azt az autót, hogy jobb volt, mint egy új. Milyen büszkén ült be mellé Kati, meg a gyerekek az autóba. Mindig kitaláltak valamit, hogy hová kell elmenni, ő meg vitte őket boldogan. Szeretett is autót vezetni, meg hagy örüljenek!

A gyerekek középiskolások voltak, amikor bejött a rendszerváltás. Ő nem politizált soha, a gépeken kívül nem nagyon érdekelte más. Meg volt róla győződve, hogy a képzettsége, a munkaszeretete, a precizitása olyan érték, ami mindig kenyeret ad a kezébe.

Aztán jött a hír, hogy eladják a gyárat valami külföldi cégnek. Kell a pénz az államnak, sok az államadósság, eladnak mindent a külföldieknek, hogy kifizethessék az adósságot. Az ő gyárukat is eladták.

Lezökken Zsolt a konyhaasztal mellé, a hokedlire, és összekulcsolja az ölében a kezét. Kinéz a maszatos konyhaablakon a napsütötte udvarra:

- Jöhetnének már! – türelmetlenkedik. Soha nem szeretett várakozni...

Összeszorítja a száját, majd nagyot fúj, amikor arra gondol, hogy a gyár eladás után, az új tulajdonos első dolga volt, az egész vezetőséget szélnek eresztetni.

Jöttek helyettük a fiatal srácok, egyenesen az egyetemről, főiskoláról. Még életükben sem láttak gyárat belülről. Azt sem tudták, hogyan kell működtetni egy ekkora szervezetet.

Azt mondta a tulajdonos képviselője - maga is jó negyvenes férfi - azért fiatalítanak, mert a fiatalok nincsenek megfertőzve a pártállam eszméivel.

Na, az biztos, hogy semmivel nem voltak megfertőzve, a legkevésbé azzal a tudással, ami ahhoz kellett volna, hogy jól működjön a gyár. Ment a nagy kapkodás, mindent meg kellett változtatni azonnal. Nagy eredményeket akartak produkálni, gyorsan. Hatalmas,

csak nagyjából felvázolt, kidolgozatlan elképzeléseket akartak aránytalanul rövid határidővel megvalósítani.

Ő, mint a főmérnök helyettese ott maradhatott a gyárnál.

Kapott egy fiatal főmérnököt főnöknek, akinek nem is volt műszaki végzettsége, valami menedzserképzőbe járt. Bosszantotta is, hogy egy ilyen kis mulya senkiházi a főnöke, aki még levegőt sem mer venni nélküle, meg sajnálta is a szerencsétlent, hogy ilyen terhet raktak rá, amivel nem tud boldogulni. Hát segítette, ahogyan csak tudta. Elvégre a főnöke volt. Ő meg azt hitte, hogy azért fizeti a gyár, hogy a segítségére legyen.

Nem is vette komolyan a farmernadrágos, pólós fiatal srácot, aki piros cérnát hordott a csuklóján, és csak akkor öltözött öltönybe, ha a külföldi tulajdonos képviselői jöttek a gyárba, vagy kirendelték valami meetingre, akármilyen is legyen az.

Hmm, pedig jobb lett volna, ha tájékozik róla annak idején, hogy mi is az a meeting, mi is az a prezentáció, amin ő dolgozott rengeteget, anélkül, hogy tudta volna azt, hogy mire kell a főnökének.

Aztán amikor kezdtek szaporodni a hozzá nem értésből fakadó veszélyes hibák a gyár működésében, akkor hirtelen mindent el kellett adni.

Mindenről kimutatták, hogy nem gazdaságos, ha a gyár üzemelteti. Nem illik a profiljukba, az lett az új mondas. Majd a szíve hasadt meg, amikor elkótyavetyélték a szépen karbantartott tehergépkocsikat, bezárták a szerelőműhelyt, elküldték a gépkocsivezetőket, a szerelőket. Megbíztak

egy külső céget méregdrágán, hogy az bonyolítsa nekik a szállításokat.

Amikor híre ment ennek a kiszervezésnek, ő próbálta megakadályozni. Rengeteg időt töltött vele, amíg esténként és éjszakánként összeállított egy korrekt, számításokkal alátámasztott anyagot, hogy a gyárnak mennyi veszteséget okoz majd ez a megoldás.

Amikor bevitte a főnökének, és meg akarta beszélni vele részletesen, a kis ostoba visszaadta neki az anyagot, anélkül, hogy belenézett volna. Azt mondta, hogy a tulajdonos már eldöntötte a dolgot, és úgy átnézett rajta, mint az ablaküvegen.

Aztán a cseh gyártósortokat szerelték le, minden tiltakozása ellenére, és valami ócska olasz gépeket hoztak, amiket még helyrepofozni is kemény mulatság volt. Közben meg mindent építettek lefelé, mindenkit küldtek el. Csak egy dolog számított költségnek, a dolgozók bére. Ezen kellett spórolni mindenáron.

Akkor látott először közelről Range Rover terepjárót.

Ez lett a főnöke szolgálati autója. Minden főnök kapott valami felső kategóriás vadonatúj külföldi autót, amelyet csak szeretett volna. Ez nem volt költség. Meg a rengeteg bérelt szolgáltatás sem, amit a saját leépített szervezeti egységeik helyett fizettek.

Eszébe jutott a tíz éves Lada, ami a régi igazgató szolgálati autója volt. Nem mintha csak a diri használta volna. Használta azt mindenki, akinek szüksége volt rá...

Feláll a hokedliről, bemegy a szobába, az ágyra dobál

néhány foszladozott ujjú pulóvert, egy pár vásott sarkú félcipőt, amit gondosan becsomagol egy régi újságba, néhány felemás zoknit, amik még nem voltak lyukasak.

- Csak tudnám, hogy mit vigyek...? – tanácstalanul ingatja a fejét. Előkeres a kamrában egy színevesztett nejlon szatyrot, és beledobálja a holmikat. Aztán újra kinéz az udvarra:

- Jönnek már végre-valahára a rendőrök? Csak már lennék túl az egészen! – topog egy kicsit az ajtóban, aztán visszamegy a konyhába, és újra lezökken az asztal mellé.

Annak idején, először Kati veszítette el az állását.

A gondokságot elküldték, egy létesítményüzemeltető cégnek adták ki a vállalati irodák takarítását, karbantartását. Az örökké vidám Katit, aki olyan gyorsan oldotta meg az üzemeltetési gondokat, mint egy varázsló, mindenki szerette a vállalatánál. Amikor átszervezésre való hivatkozással felmondtak neki, felokosította a munkaügyi kolleganő, hogy úgy jár a legjobban, ha a munkaviszonya megszűnése után rögtön elmegy táppénzre. Kati megfogadta a tanácsát, elment az orvoshoz, táppénzen volt egy évig a visszeres lábával. Az alatt angolul tanult, létesítményüzemeltető tanfolyamra járt, vissza akart kerülni a szakmájába. Amikor lejárt a táppénze munkanélkültre ment, azt remélte, hogy még ott is beiskolázzák nyelvtanfolyamra, meg felsőfokú szaktanfolyamra.

Hát ebben nagyot csalódott, csak alapfokú

számítástechnikai tanfolyamra akarták elküldeni. Hiába mondta, hogy ő annál már sokkal többet tud a számítógép használatról. Ezek a disznók - szidta őket minden nap – csak olyan tanfolyamra küldenek, akivel ők szerződtek, nem kell nagy fantázia, hogy kitalálja az ember, hogy mi a feltétele a szerződésnek!

Nem sikerült bekerülnie egyik létesítményüzemeltető céghez sem, pedig a létező összeshez jelentkezett. Csak férfiak, csak fiatalok jöhettek szóba üzemeltetés vezetőként, Katit legfeljebb takarítani vették volna fel, ha számlát tud adni arról a kis pénzről is, amit a takarításért kapott volna.

Akkor történt, hogy neki is felmondtak a gyárban.

Valami bérelt jogász adta oda a felmondását, a fiatal főnöke nem volt hajlandó sem szóba állni vele, sem elbúcsúzni tőle. Úgy ment ki a gyár kapuján, ahol minden szaktudásával, lelkesedésével és lendületével dolgozott több, mint húsz évig, mint egy kivert kutya.

Még elköszönni sem volt kitől.

A portán álldogáló, idegen, „SECURITY” egyenruhás férfi dobott csak utána egy „viszlát” -ot. Szörnyű érzés volt. Kegyetlen érzés volt.

Katival is akkor kezdődtek a bajok.

A felesége azt akarta, hogy ha megszűnik a munkaviszonya, menjen el ő is táppénzre, a fájós derekával. Ő meg nem akarta ezt. Még mit nem! Nem kell neki csálni, talál ő munkát, kapkodni fognak utána! - vágta indulatosan a felesége szemébe.

Munkanélküli járadékra sem akart menni. Neki nem kell alamizsna, tud ő dolgozni, meg aztán kapott egy

nagy összeget is végkielégítésként. Azt gondolta, hogy amire az elfogy, neki már régen új helye lesz.

A nagynak látszó összeget a család viharos gyorsasággal élte fel. A bank felemelte a lakáshitel törlesztést, és mindennek gyors ütemben csak ment felfelé az ára, ők meg képtelenek voltak elhelyezkedni.

Negyven évesen már öregnek minősültek minden szakmájukba vágó álláshoz. Mindenhová fiatalokat kerestek, és minden hirdetésben első helyen állt a nyelvtudás, elsősorban az angol nyelvtudás, néha azért felbukkant a német, vagy a francia nyelv ismerete is, de ők nem beszéltek egyiket sem.

Elkezdett angolul tanulni, és beleírta a jelentkezéseibe, hogy tanulja az angol nyelvet. Ekkortól néha-néha behívták egy-egy céghez állásinterjúra, de nem találkozhatott soha azokkal a vezetőkkal, akikkel majd együtt kellett volna dolgoznia, akik megítélhették volna, hogy milyen szakmai tudással rendelkezik.

A fiatal kislányokról, akik fogadták egy-egy cégnél, azt hitte, hogy titkárnők, vagy gyakornokok, aztán kiderült, hogy ők a mindenható HR menedzserek, akik eldöntik, hogy alkalmas-e a betöltendő feladatra.

Katasztrofálisan sikerültek velük a beszélgetései. Ő a szakmai feladatokról, a fizetésről, a juttatásokról, a munkakörülményekről faggatta volna őket, amikről azok nem tudtak semmit, sőt sértésnek vették, hogy ilyesmiről nekik tudniuk kellene.

Ők meg valami előre kitalált forgatókönyv szerint akarták vizsgáztatni a motivációról, a terveiről, a kreativitásáról, a stressz tűréséről, a vezetési stílusáról, a problémamegoldó képességéről, az

eredményességéről. Nem is tudott mit kezdeni olyan kérdésekkel, hogy „Meséljen egy olyan esetről, amikor nem a képességeinek megfelelően teljesített.” Vagy azzal, hogy „Mi volt a véleménye a legutóbbi felettesének, az ön kezdeményezőkézségéről?” Csak hebegett, habogott, a pokolba kívánta ezeket a kislányokat a betanult, ostoba állásinterjú kérdéseikkel.

Teltek-múltak a hónapok, eltelt egy év is, és neki nem volt sem állása, sem jövedelme.

Egyre fogyatkozó reménnyel próbálkozott állást találni.

Fejvadász cégekhez jelentkezett be, állásinterjúkon töltögette a tesztek, a volt egyetemi társainál szégyenkezve, fogcsikorgatva kilincselte állásért. Mindhiába, mérnökre senkinek sem volt szüksége, sorban zártak be a gyárak.

Amikor Katinak lejárt a munkanélkülije, ő feladta, hogy visszakerülhet a szakmájába.

Elment dolgozni egy drogéria lánchoz eladónak. Kicsi pénzért, rengeteget dolgozott, de hamar belejött, elment egy kereskedő-üzletvezető tanfolyamra, és egy év múlva már boltvezető volt.

Neki meg egy újabb év után sem volt munkája, és egyre nehezebben éltek.

Kati biztatta, hogy tagadja le a mérnöki diplomáját, menjen el autószerelőnek, hiszen úgy szerette az eredeti szakmáját. Ő meg hogy kiabált vele, bolondnak nevezte Katit! Hogyan tagadhatná le a diplomáját, amiért annyit tanult éjszakákon át, munka mellett, éveken keresztül?

A felesége szavai savként marták a lelkét. „Akkor süsd meg a diplomádat”- azt vágta a szemébe. Bezzeg amikor főmérnök helyettesként dolgozott, akkor jó volt a magasabb fizetése, azt szívesen elköltötte a felesége.

Egyre jobban eltávolodtak egymástól, végül már nem is nagyon szóltak egymáshoz. Aztán Kati összemelegedett a területi vezetővel a cégénél. Lecserélte őt, mint egy kiszuperált gépet, ami már nem működik.

Feleszmél a gondolataiból, újra kinéz a konyhaablakon:

- Mi a fene tart ennyi ideig?! – mérgelődik. - Miért nem jönnek már végre? Lassan délre jár az idő, enni kéne valamit.

Kimegy a kamrába, megkeresi az utolsó vöröshagymát, a konyhában megpucolja, felaprítja, a zsírosbödön aljáról összekapart zsíron megdinszteli. A konyhaszekrényben még talált egy kis kölest, vizet hoz a kútról, többször átmossa, majd beleteszi a hagymás zsírba, felönti vízzel, és főni teszi. Visszaül az asztal mellé, Kati nevetős szemére, puha kezére gondol, és alig látható mosolyra húzódik az ajka.

Megértette a feleségét, akinek első volt a család, a gyerekek. Ő már nem hozott a családnak semmit, csak problémát jelentett, a makacsságával, a büszkeségével, az élheteretlenségével, amiért a boltban nem adtak semmit.

Átcsap rajta még most is a szomorúság hulláma. Úgy

érzi, egy láthatatlan csörlő összeszorítja a mellkasát.

Amikor Kati odaállt elé, és elmondta, hogy elválík tőle, szinte megkönnyebbült.

Összepakolta a holmiját, és ideköltözött a faluba. Akkor még élt az édesanyja, szeretettel fogadta őt, legalább nem volt magányos. Dolgoztak a kertben, megtermeltek majdnem mindent, tyúkokat tartottak, disznót hizlaltak. Az édesanyja nyugdíja mellé jól jött az a kis pénz is, amit azért kapott, hogy megreparálta a faluban a régi autókat, megjavította a bicikliket, motorokat. Még megvoltak a szerszámai régről, és elhozta magával, a feleségének úgysem kellett.

Volt még itt tíz jó éve, egészen addig, amíg divatba nem jött kiköltözni ide a városból, mert közel volt a frissen épült autópálya, hamar a városba lehetett jutni rajta. Sorra bontották le a régi falusi házakat, hatalmas villák épültek a helyükön, dupla garázzsal, medencével. Aztán a hatalmas házakba beköltözött egy-egy fiatal yuppie, némelyiknek volt felesége, vagy barátnője, még ritkábban gyereke... De luxusautója, az mindegyiknek volt.

Elözönlötték a falut, kiszorítva a régi járgányokat, a bicikliket.

Ezekhez az autókhoz már komoly szerviz kellett, számítógépes bemérésekkel, külföldről megrendelt alkatrészekkel, a szakértelem kevés volt önmagában a javításukhoz. Mindegy is volt, mert nem ismerték őt, és úgysem engedték volna hozzányúlani a drága cégautókhoz, amiket a vállalatuk javítatott a szakszervizben.

Amikor az édesanyja meghalt, megszűnt az a kis

nyugdíj is, amit kapott, és ráment minden spórolt pénzük a szerény temetésre.

Onnantól már alig tudott megélni valahogy.

Aztán a küzdelem is megkezdődött a betelepülőkkel. A disznóért, a csirkékért agyon szekírozták a városból kiköltözött puccos szomszédjai. Büdösek, azt mondták, pedig folyton takarította az ólakat, a trágyát meg kihordta a határba, nem az udvaron gyűjtötte, mint régen. Mégis folyton feljelentgették a jegyzőnél.

Rendes ember a jegyző, megmondta neki, hogy ugyan nem szabálytalan állatot tartani a faluban, de az európai uniós normáknak nem felel meg a disznóól, a tyúkól, amit még a nagyapja épített. Így aztán, ha nem számolja fel az állattartást, a bíróság megbüntetheti, ha a szomszédjai perre viszik a dolgot.

Mindegy is volt, úgysem tudta rendesen etetni őket. Eladta az állatokat.

Akkor meg az ólakért kezdték piszkálni, hogy bontsa le őket, mert rondák, és elcsúfítják a kilátást a cifra palotáik ablakából. Hát lebontotta őket. A faanyagot eltűzelte télen, a bontott téglát meg sikerült eladnia.

De akkor már az is baj volt, ha kiment a kertbe. Leskelődik, azt állították. Pedig csak a kertet gondozta, hogy legyen egy kis krumpli, hagyma, paprika, ez-az.

Mit tehet róla, hogy pucéran fürdenek a kerti medencében a barátnőikkel? Ha ők nem szégyellik magukat, ő mit szégyenkezzen? Mégis olyan arckifejezéssel nézik őt, mintha főállású perverz lenne

.

Megfőtt a köles, félrehúzza húlni.

Visszaül a hokedlire, görnyedten, lehorgasztott fejjel bámulja a térdén foszladozó nadrágját, ami még az édesapjáé volt valaha.

Amikor bejelentette az édesanyja halálát a nyugdíjfolyósítónál, kérte, hogy állapítsanak meg neki nyugdíjat. De csak egy bikkfanyelven írt határozatot kapott, amiből apránként tudta csak kibogarászni, hogy túl fiatal a nyugdíjhoz, nem töltötte még be a korhatárt, mert valamikor azt is felemelték.

Az önkormányzathoz fordulhatott volna segélyért, de nem szokása neki koldulni.

Így aztán a szemétszállító napokon kukázott hajnalban, amikor még alszanak az úri népek. Termelt a kertben még ezt, azt. Néha elhívták egy kisebb munkára, kertászás, kaszálás, csepegő csap megjavítása, de már egyre kevesebben voltak a faluban, akiknek ilyesmire szükségük volt. Azért elvult még eddig valahogyan... Egészen tegnapig...

Amikor kiordított neki az a szemét kis kölök az óriási utcai terepjárójából, egészen megvadult. Hazáig szidta az ócska, pizok, ótvar, kis krapekokat, akik azt hiszik, hogy minden csak nekik jár, még az út is csak az övék.

Elvették a szakmáját, a büszkeségét, a munkáját, a családját, tönkretették az életét, és még ő az undorító féreg?!

Ez a kis gennyláda is, aki a szomszédja, kitúrná a kertjéből, a házából, az egész életből, ha tehetné.

Mindenért feljelenti.

A kerítésen átnyúló húszéves faóriás ágaiért, a füstért, ami a kéményéből felszáll – mert neki nincsen pénze a drága gázfűtésre –, a száraz falevelekért, amit átfúj a szél a kertjéből, a kuttyájáért, mert ugat. Hát mit csináljon, ha egyszer kutya? Az a dolga, hogy ugasson.

Oda kellett adnia Csöpit egy állatmenhelynek, mert nem győzött beszaladgálni miatta az önkormányzathoz. Ebbe még belegondolnia is fájdalmas volt.

Nyel egyet, és megdörzsöli a szemét a kézfejevel.

Hirtelen kifeszíti a vállát. Majd ő megmutatja, hogy nem lehet eltaposni, mint egy férget!

Pont tegnap este volt a nyomulós-taposós szomszédjánál egy nagy buli.

A garázsban volt a kerti diszkó, mert az aztán nem hangos, csak a kutyaugatás!

Így az elmúlt éjjel kint parkolt a szomszéd az utcán, a fekete terepjárójával. Elfogta őt a méreg, ha csak meglátta.

Ez is egy Range Rover, csak még újabb kiadás, még flancosabb.

Azért hiába változnak az autók, van ami nem változik. A hajtáslánc, az alváz alatt, az lényegében ugyanaz minden autónál.

Na, ő tegnap éjjel kihasználta az alkalmat, és megpreparálta úgy, hogy amíg nem megy nyolcvan –

száz fölé, addig kitartson. Aztán az autópályán agyó taknyos, vége van, mint a botnak!

Azóta már palacsinta lett ez a szemét, amikor reggel munkába ment!

Persze nem lehet ezt nyomtalanul csinálni.

Ha megnézik az autót, rögtön kiderül, hogy mi okozta a balesetet, és azóta biztosan megvizsgálták. Azt is mindenki tudja a faluban, hogy ő autószerelő volt, meg azt is, hogy rosszban voltak.

Nem nehéz kitalálni, hogy mi történt.

Délelőtt óta várja a rendőröket, hogy érte jönnék. Nem tagad ő semmit, beismeri, hogy ő tette. Csak azt nem mondja meg, hogy miért... hogy higgyék, hogy a szekálódása miatt... az igazi okot nem mondja meg... arra képtelen lenne...

No! Meg kellene enni azt a kis kását, talán csak nem akkor jönnék érte, amikor éppen eszik.

Sóhajt egy nagyot, felemelkedik, hogy kinézzen az utcára, ma még nem is járt kinn. Idebenn rendezett el mindent, amíg majd visszajön. Ha egyáltalán még visszajön...

Átmegy az udvaron, kinyitja a kis léckaput, kiáll eléje, és végig néz az utcán. Rendőrautót nem lát, de az első, ami a szemébe ötlük, az a nagy fekete terepjáró.

Ugyanott parkol, ahol az éjjel.

Zsolt dermedten áll, valami nevetésféle csiklandozza a torkát, de már úgy elszokott tőle, hogy inkább sírásnak készül.

Becsapja a kaput maga mögött. Beballag a konyhába, maga elé teszi a kását, és szép komótosan megeszi.

Aztán kipakolja a nejlon szatyorból amit beledobált, mindent visszatesz a helyére. Fogja a szerszámaint, kimegy az utcára, kicsit körülnéz, amikor nem lát senkit, bebújik az autó alá. Meghúz néhány csavart, visszatesz néhány apróbb alkatrészt, rendbe teszi a kardántengelyt. Mindent megjavít, amit az éjjel olyan nagy gonddal tönkretett.

Centiméterről-centiméterre átvizsgálja az egészet. Kikukucskál az autó alól, és az üres utcát látva kikászálódik alóla. Ránéz a szemét szomszéd ablakaira, még délben is le vannak eresztve rajtuk a redőnyök.

Valóságos diadalmenetben vonul be a konyhába, megáll a tükör előtt, belenéz, és fémes, kemény hangon azt mondja: "Én, nem vagyok undorító féreg!"

A történet 2008-ban játszódik

Ősz

A végtelen hosszúságú éjszaka nem akart múlni.

Ilonka néni úgy érezte, hogy már eleget aludt, réges-régen meg kellett volna virradni. Az ablak sötét négyszöge azonban nem világosodott. Felkapcsolta az éjjeli szekrényen a kislámpát és a vekkerért nyúlt. Szemüveg nélkül, hunyorogva próbálta megnézni az órát. Öt óra, állapította meg, és nagyot sóhajtott.

Eloltotta a kislámpát, nyögve a hátára fordult. Már megint zsibbadt a bal karja, az ágyhoz ütügette, amíg csillapodni érezte a zsibbadást.

Odakint feltámadt az őszi szél, rázta a kerti fákat, szaggatta róluk a sárguló leveleket. Kopp, kopp, kopp mintha az ajtón kopognának, úgy hallotta.

- Ugyan ki lehet az, hajnalok hajnalán? – gondolta aggódva. Mozdulatlanul feküdt az ágyában, fülelt, de csak a szél zúgását hallotta, ahogy az lezúdult a környező dombokról. Na most megint egy koppanás! Aztán semmi. Most megint gyors egymásutánban három halk koppanás.

- Csak a dió hull a fáról a kamratetőre - nyugodott meg végre.

Elfészkelődött a régi matracon, és hallgatta a szelet. Az úttesten és a járdákon sodródó falevelek száraz széle az aszfalthoz csiszolódott, zizegve szánkóztak végig az úton. Csepp, csepp, csepp, csepegett a megvetemedett tetőléceken szétcsúszott cserepek között az őszi eső a tornác kövére készített bádogvödörbe.

Állig húzta a paplant, bedugta alá a karját, lehunyta a szemét.

Csatt, csatt, csatt, csattog a habverő az üstben, s, s, s, súrlódik a nyújtófa az asztalon a tésztához, kop, kop, kop, kopog a fakanál a tál oldalán, a sűrűsödő krémben, ahogyan az ügyes asszonykezek forgatják. A konyhát betölti a sült sütemények illata.

Már egy hete csak sütnék-főznek. A szobában tele a sublót minden fiókja süteménnyel. Esküvőre készülnek, az ő esküvőjére.

A kispert pajtában terítenek a kereszték a vendégeknek, a kocsmából elkért, a fal mellett körbe rakott asztalokon. Délután megrakják majd a kis dobkályhát is, amit beállítottak a sarokba, hiába van szép, napos idő, azért október elején foga van már az estéknek.

Kimosva, kikeményítve az édesanyja hófehér menyasszonyi ruhája, mind a sok alsós szoknya és a csipkedíszes nehézselyem felsőszoknya, a hófehér, testhez álló, sonkaujjú flitteres blúz, a fehér zsinóros, gyöngyös pruszlik, a fehér nagykendő.

Ebben esküszik ma ő is, az édesanyja egyetlen lánya.

- Jaj az a Mihály, hogy az milyen egy fess legény, azzal a sok sűrű, fekete hajával, azzal a kackiás bajszával, a nevetős fekete szemével. – ábrándozik, miközben a haját fonja egy ágba, belefonva a rózsaszín szalagot.

Ma lesz utoljára így a haja, holnaptól már koszorúba fonja, feltűzi, kendőt köt rá, mint az asszonyok. Holnap már asszony lesz.

- Gyere jányom! – nyitott rá az édesanyja a tisztaszobában – öttözzünk, mert egy fertályóra múlva indulni köll mán a templomba!

Azzal kezdi ráadogatni sorban a szoknyákat. Milyen sok van belőle, hogy suhognak a feje felett a levegőben, mint a hófehér madarak szárnya, ahogy egymásután ráadják.

Sorban mindet megköti a derekán, a csipkedíszes, nehézselyem felsőszoknya már szinte vízszintesen fekszik a többi tetején.

Belebújik a grenadin blúzba, felveszi a pruszlikot, a mellén keresztbe ráköti az édesanyja a hófehér gyapjú nagykendőt. Aztán gyors léptekkel a kis üveges szekrénykéhez siet az anyja, ami a tisztaszobában a szentkép és a tükör között a falra akasztva őrzi az ő hajdani menyasszonyi pártáját.

Kiemeli a szekrénykéből a díszes, gyöngyökből, szalagokból, viaszvirágokból készült fejdísz, lefújja róla a láthatatlan porszemeket, ráilleszti a leánya fejére, akkor elégedetten elmosolyodik.

Agyondolgozott két keze közé fogja a menyasszony lánya kezét, és elmondja azt, amit az édesanyja neki mondott, amikor régen, ebben a ruhában őt készítette fel az esküvőjére.

- Engedjed jányom majd éjszaka az uradnak, hogy tegye a dógát. Köll az, a kisgyerek végett - azzal elfordul, és már megy is öltözködni, becsapódik mögötte a tisztaszoba ajtaja.

Ilonka néni a csattanásra egy percre az álmól és az

ébrenlét határán egyensúlyozott, aztán kinyitotta a szemét.

- Valamit felborított a szél odakinn. Vajon mit dűt, borogat? – micsoda bolond egy idő van mindig. Az a ménkű nagy fa a szomszéd kertjében, csak azt ki ne döntse ez a bolond szél. Micsoda kár lenne abból – morfondírozott.

Ő tavaly kivágatta mind a nagy fákat az udvarában, nem bírta idegekkel ezeket a szélviharokat.

Ez a régi öreg vályogház még elég jól ellenáll az időnek, de egy nagy fa ami kárt tenne benne, azt már nem bírná megjavíttatni, abból a kicsike nyugdíjából. Éppen elég lesz a sok hullott gyümölcsöt összeszednie, azzal a fájós derekával, meg a faleveleket összegereblyézni.

- Édesanyámmal álmodtam az imént. Azt mondják a régi öregek, hogy halottal álmodni esőt jelent. Esik is rendesen odakinn, csak úgy csurog az eresz, még idebenn is hallani.

Hát kisgyerek az nem lett.

Fiatalon nagy beteg lett, sokáig a kórházban volt, úgy nézett ki, hogy meg sem marad. Aztán mégis megmaradt, csak gyerek az nem lehetett.

Azt gondolta, hogy el is hagyja az ura emiatt, de együtt maradtak. Az öccsének a kisfiát, a kis Lacikát, később meg annak a két kislányát, az Orsikát és a Barbarát szeretgették, vigyázták a sajátjuk helyett.

Milyen szépek, milyen aranyosak voltak. A kedvenc könyveikből mennyit mesélt, verselt nekik... Van amire még emlékszik is.

„Bóbita, Bóbita táncol, körben az angyalok ülnek,
béka-hadak fuvoláznak, sáska-hadak hegedülnek.

Bóbita, Bóbita játszik, szárnyat igéz a malacra, ráül,
ígér neki csókot, röpteti és kikacagja.

Bóbita, Bóbita épít, hajnali köd-fal a vára, termeiben
sok a vendég, törpe-király fia-lánya.

Bóbita, Bóbita álmos, elpihen őszi levélen, két csiga
őrzi az álmát, szunnyad az ág sűrűjében.”

Az oldalára fordult és észrevétlenül lecsukódott a
szeme.

- Orsika, gyere már, gyere szépen kislányom! Ne
kelljen százszor mondani!- szölongatja a csepp
kislányt.

El kell mennie a boltba, néhány dolgot venni az
ebédhez. Viszi a kislányt is, egy kis levegőzés, mozgás
nem árt neki sem.

Már két napja csak esik ez a hideg őszi eső, be van
szorulva a házba a gyerek is. Hol ónáluk, hol otthon,
de mindig csak benn a lakásban. Végre elállt egy kicsit
az eső, s bár borongós most is az idő, tán nem ered el
újra, amíg megjárják a boltot.

Bár ha így haladnak, délre sem érnek oda.

Féllépésenként megáll a kislány, leguggol, és egyre
csak a földön bogarászik. Most is csak a hátát, meg a
gömbölyű popsiját látja a kis kék plüss overállban,
meg a nagy fehér pompont a sapkája tetején. A picike
ujjacskáival egyre csak a földön turkál, a lehullott
avarban.

Mintha a falnak beszélne, nem akarja abbahagyni a vizes falevelek között a kotorászást ez a gyerek.

Lassan, halkan megkerüli, és leguggol, hogy jobban lássa, mit csinál a kislány. Orsika egyenként felemeli a sáros, vizes elsárgult leveleket, és egy kis kupacba rakja a lábacskája elé.

- Orsikám, csillagom olyan piszkosak, sárosak a falevelek, nedvesek és hidegek a sok esőtől, megfázik a kis kezed. Gyere szépen kislányom, menjünk a boltba! Aztán főzünk finom ebédet otthon. Segítesz majd nekem? Hagyd már ezeket a lucskos leveleket! Miért szedegeted fel őket?

A kislány felemeli a fejét, a kis kerek arcocskáját pirosra festette a hideg és a hajlongás. Ráemeli huncutul csillogó nagy, barna szemét, feléje nyújtja a kezében levő sáros, vizes őszi levelet és megszólal:

- Kejesem Bóbitát!

Olyan édes, olyan meghatóan aranyos, hogy ő szólni sem tud. Felegyenesedik, aztán lehajol, hogy megpuszilja azt az édes kis arcocskát, de a kislány felugrik, és szaladni kezd. Fut, fut, egyre sebesebben távolodik tőle a kis kék ruhájában, a sapkáján billeg a nagy fehér pompon.

- Orsika! Orsika! – kiabálja kétségbeesetten.

A saját motyogására ébredt. Megkönnyebbülten sóhajtott. Csak álmodott megint. Az ablakon át már egy kis szürke derengés látszott az égen.

- Hál istennek, virrad – gondolta Ilonka néni.

Ahogy világosodott, kezdett megelevenedni az utca. A szomszédok felkeltek, villanyt gyújtottak az elfüggönyözött ablakok mögött. Később elhúzták a függönyöket, a tévé képernyőjének villogása tükröződött az ablakon, ajtók nyíltak, csukódtak, zörögtek a kertkapuk, autók indultak, megelevenedett a világ.

Néhányszor nekiveselkedett, amire sikerült felülnie az ágyban. Hiába az a nyolcvan év, ami a vállát nyomja, az csak nyolcvan év...

Lassan kiült az ágy szélére és masszírozni kezdte a lábát, a karját, a vállát – amennyire csak elérte, a derekát. Óvatosan állt lábra, nehogy elessen, és nekiállt a reggeli készülődésnek.

Reggeli után kiterítette a képes újságot a konyha asztalon, amit a szomszédasszonytól szokott kapni, ha ő már kiolvasta. Feltette a szemüvegét, de nem olvasott. Számba vette a mai elintézendőket.

- Leszedem a kertből a megmaradt virágokat, kötök belőle egy csokrot. Elviszem délután a templomba, kicserélem az oltáron a vázában a virágokat. Mondok egy imát az édesanyámért, ha már vele álmodtam. Meg egy imát az uramért is. Itt hagyott egyedül már tíz éve. Magam vagyok, csak így lassacskán, még valameddig...

A történet 2008-ban játszódik

Lassú boszorkány

Lilinek volt seprője, de csak az udvari és az utcai járda seprésére használta, mint bárki más. Eszébe sem jutott, hogy kipróbálja van-e varázsereje, tud-e röpködni rajta, mint a mesebeli boszorkányok. Egyébként is az egész boszorkánymítoszt butaságnak tartotta.

Egy szép tavaszi napon jókedvűen ment az utcán, amikor kedves ismerősökkel találkozott. Két idős asszonnyal, akikkel jó néhány évvel ezelőtt egy házban laktak. Nem voltak ugyan közvetlen szomszédok, de mindig előzékenyen köszöntötték egymást.

Lilinek akkor született meg az első gyermeke, és a nénikék – akik már akkor is jól benne jártak a korban – töretlenül csodálták a pici fiút, ahányszor csak meglátták.

- Kincses néni! Dekovits néni! Milyen régen láttuk egymást! Hogy tetszenek lenni? – szólította meg őket.

A két asszony hunyorogva nézett Lilire, aki az elmúlt hét évben, amióta elköltözött a családjával abból a házból, ugyancsak megváltozott. Elsőnek Kincses néni ismerte fel őt.

- Lilike! Maga az? Nahát! Meg sem ismertem volna, ha nem köszön! Milyen jól néz ki! Mi megvagyunk, már csak ilyen öregesen, hol itt fáj, hol ott fáj... Maguk hogy vannak?

- Köszönöm szépen, remekül. Miután elköltöztünk onnan, egy nagyobb lakásba, még született egy kislányunk is. Maguk még ott laknak?

- Ott, ott. Hová is mehetnénk már a mi korunkban? Öreg fát nem lehet átültetni - tartja a mondás is...

- Aki a helyünkre költözött, az az egyedülálló asszony hogy van?

- Jól, jól, nemrég jött haza a lánya látogatóba Svejcból, cifra autóval voltak, sok mindent hoztak neki. Amikor hazamentek a lányáék, árulta a házban ami nem kellett neki. Én is vettem tőle egy szép kardigánt, de nem hordom csak ünnepre – válaszolta ezúttal Dekovits néni.

- Vele nem veszekszik folyton a szomszéd asszony, mint velünk?

- A Sárira gondol? Ó, a Sári már meghalt négy éve. Most egy fiatalember lakik abban a lakásban, nem veszekszik az senkivel. Nem is szól senkihez, nem is köszön.

Lili hinni sem akarta, amit hallott:

- De hát Sári néni még nem is volt olyan idős... Mi történt vele? Valami baleset érte?

- Beteg volt. Gégerákban halt meg – mondta Kincses néni.

Még egy darabig beszélgettek, de Lili jókedve elszállt, és mintha még a nap sem süttött volna olyan fényesen.

Amikor elbúcsúzott a két idős asszonytól, lelki szemei előtt megjelent a fürdőszobájuk, ahogyan akkor régen meglátta.

Talán hat hónapos lehetett a kisfia, amikor egy nap a babasétáltatásból, és a bevásárlásból hazatérve a

lakásuk csupa korom volt. Az előszoba, a konyha is, de a fürdőszoba maga volt a rémálom. A kádban kétujjnyi vastagon a korom, a reggel hófehérre mosott sok babaruha, és pelenka fekete, a WC-n, a kövön, a mosógépen koromköpeny, még a villanybojler és a fal is kormos lett.

Az egyik karján a kisbabával, a másikon a teli szatyrokkal kifordult a lakásból, és becsöngetett a szomszédasszonyához. Rögtön kinyílt az ajtó, de csak résznyire, mintha csak rá várt volna mögötte a szomszédja.

- Sári néni! Tiszta korom nálunk minden! Olyan a lakásunk, mint egy kémény belseje! Oda a mosásom is! Mi történt itt, amíg nem voltam itthon?

- Nem történt semmi! Kihívtam a kéményseprőket, és alaposan kipucolták a közös kéményt. Mondtam maguknak, hogy füst van nálam! – az utolsó mondatot már hisztérikusan kiabálva mondta, mint már eddig is, annyiszor.

Amióta csak odaköltöztek folyton ezzel gyötörte őket.

Már az első napon, költözködés közben benyomakodott hozzájuk, és közölte velük, hogy ne füstöljék tele a lakását. Először nem is értették, mit akar. Még pakoltak, az olajkályha be sem volt állítva, meg egyébként is...

Nagy nehezen kivették a fűstről szóló végtelen siránkozásából, hogy ebben a régen épült házban, az egymás mellett lévő lakásoknak közös kéményük van, és azt képzei az új szomszédjuk, hogy már fűtenek, és a füst átmegy őhöz.

Mikor végre megértette, hogy nem fűtenek, elment, de este újra becsengetett, hogy ne füstöljenek.

Később is jött, szinte naponta. Kora reggel, vagy késő este, még éjszaka is.

Már nem is merték használni a kéményt, a szobában gázkonvektort csináltattak az ablak alá, a fürdőben meg villanybojlert. Szűkösen éltek akkoriban, a férje olyan nadrágban járt dolgozni, aminek elvásott a térde, de az állandó szekálás miatt mégis áldoztak ezekre, nem is keveset.

Hiábavaló volt az igyekezetük.

A csengetések, és a fűstről való hisztérikus ordítózások nem szűntek meg. Most meg szó nélkül kihívta a kéményseprőket, akik a kémény kaminjába begyűjtve akkora huzatot csináltak az egyébként jól húzó kéményben, hogy náluk kilökte a fémsapkát, amivel be volt dugaszolva a használaton kívüli kéménylyuk, és amikor tisztították a kéményt, a szabaddá vált nyíláson át zúdult be hozzájuk a rengeteg korom.

- Miért nem szólt Sári néni, hogy jönnek a kéményseprők? Még a fürdőszoba ajtó is nyitva volt, hogy jobban száradjon a ruha, így a konyha, az előszoba is tiszta korom! Éhes a kicsi. Most hogyan csináljak neki ebédet ebben a disznóólban?

- A maga baja! – csapta be az ajtót a szomszédja, és Lili hallotta, amint elégedetten nevetgél az ajtó mögött.

Toporzékolni tudott volna, és válogatott grombaságokat kiabálni neki.

Amíg egész délután sikált, a dühe nem csillapodott. „Örült vénasszony! Micsoda füst? Talán nem kellene annyit dohányoznia! Igaz, hogy kiáll a folyosóra cigarettafűteni, de a huzat is beviheti a lakásába a cigarettafüstöt. Meg is mondtam a múltkor, de nem tetszett neki. Most meg ezt csinálta velünk!” – gondolta, miközben a plafontól kezdve mindent végig kellett pucolnia.

Haragja még fokozódott, amikor arra gondolt, hogy nem lesz ideje vacsorát főzni a férjének, és éjszakába nyúlóan moshatja ki újra a bébi holmit, de kérdéses, hogy megszárad-e reggelre, amikor már szüksége lenne rá a babának.

Ez a rémítő, veszedelmesen bolond nő meg újra, és újra megteheti ezt vele... és akkor megátkozta. Igen, betelt nála a pohár, és teljes lelkéből, hangosan azt kívánta, hogy fulladjon meg végre a szomszédasszonya attól a képzelt füsttől. Még egy fura, varázsigeszerű mondat is eszébe jutott, az átok végén.

Most pedig megtudta Kincses nénitől, hogy tényleg meghalt. Gégerákban. Szörnyűség!

No, nem rögtön, csak három évvel azután, hogy ő akkor megátkozta. Amikor már elköltöztek, és nem is volt érdekes a számára, hogy él-e, hal-e...

Lili lelkiismeret furdalást érzett, hiába bizonygatta magának, hogy a cigaretta volt a bűnös, nem ő. Ahogy, minden tiltakozása ellenére, elborította ez az érzés, eszébe jutott egy másik ilyen alkalom.

Egyszer már nyolcadikosként is szörnyen érezte magát, amikor az egész iskolát kivezényelték a régi matematika tanárnőjük temetésére. Még ötödikben tanította őket Zsóka néni, és az ő első matematika dolgozatára egy hatalmas elégtelent vésett.

Lili szörnyen igazságtalannak tartotta ezt az osztályzatot, hiszen voltaképpen minden példája jó volt. Az egyiknél csak egy tizedesjelet tévedett, a másikonál a szöveges példához nem írt szöveges magyarázatot, de az eredmény jó volt, a harmadik, geometria példában a koordinátákat cserélte fel véletlenül, a negyediknél nem válaszolt az egyik kérdésre a sok közül, mert rácsengettek, az ötödik meg teljesen jó volt.

Egy ilyen dolgozatra negyedikben a tanító néni legalább négyest adott volna. Fel is állt, és reklamált Zsóka néninél. Ő meg közölte vele, hogy egy jó példa még csak egyes, a többi meg nem hibátlan, vagyis rossz. Négy jó példa, az a négyes őnála.

Iszonyúan igazságtalannak érezte akkor az egészet, hiszen akár egy üres lapot is beadhatott volna, az egyesért. Minek dolgozott, számolt, küszködött, a semmiért? Az elégtelenért?

A cipőjét nézte, amíg a tanárnő kioktatta, és dúlt-fúlt magában. „Micsoda szemét dög! Otthon mit fognak szólni a szüleim? Eddig négyeseket, ötösöket kaptam, most meg ez az egyes!” Keserű szájjal, dühöngve ült vissza a helyére, az sem vigasztalta, hogy mások is sokkal rosszabb jegyet kaptak, mint amire számítottak.

Ez felső tagozat! - egyre ezt hajtogatta Zsóka néni. Ő

meg halkan mindig ráfelelt, ahányszor kimondta „Dögölj meg!” – tiszta erőből, egész lelkéből ezt kívánta neki. Akkor is felbukkant egy fura, értelmetlen mondat az agyában, amit még az átkai után küldött, mint egy varázsigét. Pont három év múlva pedig, ott volt a temetésén. Minek is kellett neki azt mondani akkor? – furdalta a lelkiismeret az osztálytársai háta mögé bújva.

A nénikével való találkozás után még hetekig gyötrődött ezeken a pont három év múlva beteljesülő átkain, és megfogadta, hogy vigyáz a gondolataira, nem engedi szabadjára a dühét, csalódottságát, nem kívánja senki halálát, nem átkoz meg senkit. Hátha mégis ereje van a kimondott szónak! A Biblia szerint Isten is szóval teremtette a világot...

Lili sokáig betartotta a fogadalmát. Ha valaki nagyon bosszantotta, gonoszul, rosszindulatúan viselkedett vele, igyekezett arra gondolni, hogy ez csak egy átmeneti dolog. Hamarosan úgyis elsodorja őket egymástól az élet, és akkor már nem fog számítani.

Eltelt húsz év, és megváltozott a világ körülötte. Divatba jött a munkahelyi terror.

Már nem számított a végzettség, a szorgalom, a munka minősége, hanem csak az, hogy kinek a gyereke, szeretője, ismerőse valaki. Aki egyik kategóriába sem tartozott, annak a kevés századik alkalmazottnak csak a vég nélküli, elvárt, kifizetetlen

túlórázás jutott, a sztálinizmus sötét éveit idéző munkafelfogással.

Menő lett a vezetők professzionális szinten űzött dilettantizmusa, az ellentmondás nem tűrés: „csapatmunka” jelszóval, a felelősségük másra hárítása olimposzi magasságokba emelve. Meghonosodott a feleslegesen megalázó, lekezelő hangnem, a beosztottak olcsó biorobotként való kezelése. Az elvégzendő rengeteg munkához képest a kevés dolgozó alkalmazása, amire az volt a pofátlan magyarázat, hogy a létszám azért nem növelhető, mert ez csak egy átmeneti időszak. Megsokszorozódtak az átgondolatlanul kiadott feladatok, amelyek a sok ráfordított munka után a szemétben landoltak.

Lili eleinte nem hagyta kihasználni, és megalázni magát, bátran felmondott. Kedvesen mosolyogva felállt, további jó mulatást kívánt a még maradóknak, és új munkahelyet keresett. Egészen addig, amíg elfogytak körülötte a munkalehetőségek, és bárhová jelentkezett, mindenütt sokkal fiatalabbat kerestek, mintha ő már a szellemi leépülés végső stádiumában lenne, azért, mert elmúlt negyvenöt éves.

Kilenc hónap munkanélküliség után megtört.

A számlákat fizetni kellett, a gyerekeiket el kellett tartaniuk, szükség volt az ő jövedelmére is a családnak. Letagadott az iskolai végzettségéből annyit, amennyi az éppen megpályázott álláshoz nem volt szükséges, és a felvételi interjún bármit mondtak neki, csak buzgón bólogatott.

Amikor megkapott egy szerény állást, örömtáncot járt a telefonjával a kezében.

Nem sokáig tartott az öröme. Lili ugyanazoknak a vezetőknek a klónjaival találta magát szembe, akik miatt régebben felmondott. Elhatározta, hogy nem áll ki magáért, tűr és nyel, mert nincsen más lehetősége.

Nagyon nehéz volt, hogy úgy tegyen, mintha nem értene még annyira sem a felmerült problémákhoz, mint a főnökei. Dolgozott feleslegesen, sokat, előre látva a feladat értelmetlen, vagy megoldhatatlan voltát.

Nem tett megjegyzést a parkolóban levő tízmilliós autókból álló főnöki autócsodákra, amiket olyan gyakran kellett cserélgetni, amilyen gyakran maradt el a dolgozók fizetésemelése, karácsonyi jutalma, a nehéz gazdasági helyzetre, és költségcsökkentésre való hivatkozással.

Eltúrte a sokszor tűrhetetlen hangnemet, azt, hogy a legújabb fiatal főnöke nem köszönt neki vissza, keresztül nézett rajta, mint az ablaküvegen. Bezárkózott az irodájába, aminek ajtaját két besúgó cerberusával őriztette, és csak e-mailben lehetett vele „beszélni”, amikre akkor sem válaszolt, ha nagyon sürgős lett volna eldöntenie egy kérdést.

Nem telt el, csak néhány hónap, és megszegte az évtizedekig betartott fogadalmát. Megátkozta az egyik terület főnökét, aki egy kisbabát váró kolleganővel bánt el, költségtakarékosan. Amikor a főnököcske megtudta, hogy a fiatalasszony terhes, aláíratott vele egy közös megegyezést a munkaviszonya

megszüntetéséről. Ezzel elűtve a kolleganőt a felmondási védelemtől, az ott eltöltött ideje után járó felmondási pénzektől, később a táppénztől, az anyasági ellátásoktól.

Liliből szinte önkéntelenül bukott ki az átok: „Rád is ugyanez a sors várjon! Téged is dobjanak el, játszanak ki ugyanígy!”, és mire észbe kapott már kimondta még az értelmetlen szavakból álló varázsigét is.

Előbb megrémült, hogy megszegte a fogadalmát, aztán arra gondolt, hogy butaság az egész, ezzel a fickóval úgysem fognak elbánni ugyanígy. A menedzsment „kéz kezet piszkol” játékában biztosan ez is részt vesz, ami védettséget biztosít a számára.

Telt, múlt az idő, és új igazgatót neveztek ki a tulajdonosok a cég élére.

Amint megmelegedett, rögtön elkezdett átszervezni mindent. Pont azon a területen kezdte, ahol a Lili által megátkozott vezető dolgozott, s odahozta az egyik cimboráját a vezető helyettesének. Később, amikor már úgy ítélte meg az új fiú, hogy a régi főnök nélkül is elboldogul, akkor az igazgató a megtiszteltetéstől ájult régi főnököt, egy határozott idejű szerződéssel, tanácsadónak nevezte ki maga mellé. Majd amikor a szerződés egy fél év múlva lejárt, akkor hopp, már nem is volt a „tanácsadónak” állása.

A főnököcske is ugyanúgy távozott a cégtől, egy fillér nélkül, kijátszva, mint a kismama, aki miatt Lili megátkozta három évvel azelőtt.

Lili egyik szeme sírt, a másik meg nevetett... Kicsit furdalta a lelkiismerete az átok miatt, de úgy érezte, hogy végül is azt kapta a fickó, amit megérdemelt.

Hitt benne, hogy jogos az a mondás, hogy „Úgy kapunk, ahogy adunk!”

Este a fürdőszobában hosszasan nézte a tükörképét. „Ilyen egy boszit! Lassú boszi vagy anyukám! Három év nálad az átfutási ideje egy átoknak... Talán nem megfelelő varázsigét használsz!” – gondolta.

Másnap reggel még a lelkiismeret-furdalás árnyéka sem kísértette, amikor a saját szakmailag nulla, felfuvalkodott főnökének kívánta azt, hogy vele is úgy bánjanak, mint ahogyan ő bánik a beosztottaival. Ő is kapja meg azt, amit két kézzel oszt másoknak. Már egészen vidáman mondta ki az értelmetlen szavakból álló varázsigét. Ha lassú is, három év nem a világ...

A történet 1970-ben, 1976-ban, 1983-ban, és 2005-ben játszódik

ISBN 978-963-12-7769-2

Szerkesztette: Dittrich Panka

Borítóterv: a szerző fotója alapján



... T. Pandur Judit

Lassú boszorkány ...